

Ára: 400 FORINT

78. évf. 1. szám 2023. január 15.

Térvész 22. 5783

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Chanukkai visszatekintő

Rumbach

Mintegy négyszázan vettünk részt az első chanukkai láng meggyújtása alkalmából rendezett ünnepi összejövetelen, amelyet tizenkét zsidó szervezet tartott a Rumbach Sebestyén utcai zsinagórában. Volt sok gyerek, sok játék, sok kvízkérés, sok fánk és sok gólgolyó – ugyanis a „hivatalos” kezdés előtt a foci-vb döntőjét is együtt

Rumbach. A fellobbanó fény csodája

Fotó: Mazsihisz – P. T.

néztük. Ja, és volt sok matt is – ez utóbbiakat Kunos ügyvezető osztotta szimultán üzemmódban...

Az este bebizonyította: ha tizenkét zsidó szervezet összeállt, akkor lehetőséges mintegy négyszáz ember számára emlékezetes, egyszerre liturgikus és egyszerre szórakoztatónak estét varázsolni a chanukkai gyertyatartó első lángjának meggyújtása alkalmából. Az ötlet Deutsch Péter rabbi és Horváth József Mazsihisz-alelnök fejéből pattant ki pár hete, mégpedig annak apropóján, hogy éppen azon a napon rendezik a futball-világ bajnokság döntőjét, amikor a chanukija első gyertyáját meg kell gyújtani, írja Kácsor Zsolt a [Mazsihisz.hu](#)-n.

Mivel sokan szeretik a focit, és még többen a fény csodájának ünnepével együtt járó édes örököket, a kettőt talán össze is lehetne hozni, arról nem is beszélve, hogy ilyenkor gyertyát gyújtani: micsoda.

Akár az ókori Izrael 12 törzse, most is pontosan 12 szervezet állt be a rendhagyó kezdeményezés mögött (a listát alul megtékinthetik), s ennek eredményeként torokszorítónak felmelő érzés volt több száz hittestvéünk társaságában imádkozni.

Radnói Zoltán főrabi beszélt a chanukka csodájáról, a gyertyagyújtás szertartását Schöner Alfréd főrabi, a rabbiképző volt rektora vezette, az imádkozást pedig Deutsch Péter rabbi. Nemcsak fényteljes, de élettel telt meg a Rumbach zsinagóga, amikor ebben a gyönyörű, szakrális térben több száz ember imádkozott s énekelte közösen a chanukkai dalt, a Maoz curt.

Arról nem is beszélve, hogy a résztvevők zsidó szokás szerint élhettek az adományozás örömeivel: mivel a belépő a tizenkét szervező közösségeknek köszönhetően nulla forintba került, s ezért a pénzért még egy fánk és egy forralt bor is járt ajándékba, illett hárdat adakozni. Az összegyűlt több mint százszor forint a Jaffa családsegítőt gazdagítja majd.

A szervezők a legkisebbektől kezdve a legidősebb korosztályig minden generáció szórakoztatásáról gondoskodtak.

az asztaltól – sajnos a mattot az ügyvezető adta.

Két dolog vigasztalt: egyrészt a nyolc játékos közül mindenki meggyújtotta a lángját, másrészt a mattot az ügyvezető adta.

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?

Radnói főrabi kérdése tehát úgy hangzott: Sámmáj vajon melyik tórai ünnepre hivatkozva érvelt a visszafele való gyertyagyújtás szokása mellett? Juszt sem árulom el a helyes vázákat?</

Róna Iván: A Dohány-zsinagóga komplexumban megdupláztuk a tervezett bevételt

Múlt évi számvétésre kértük Róna Ivánt, a Mazsihisz turisztikai igazgatóját, akitől megtudtuk: háborúval még nyilván nem lehetett számolni.

Az orosz–ukrán háború turisztikai-bevétel-kiesést jelent, s mivel egyelőre lehetetlenség megmondani, hogy a konfliktusnak mikor lesz vége, nem tudható, hogy mikor jönnek majd oroszországi és ukrainai csoportok.

De az igazi, komoly kiesést nem az oroszok, hanem az említett amerikai, továbbá a kínai, a koreai és a japán turisták elmaradása okozza. Korábban azt jóvoltuk, hogy 2024-re érjük el a 2019-es szintet, most azt mondjam, ez leghamarabb 2025-re következhet be.

– Milyen turisztikai eredményeket könyvelhet el a Dohány-zsinagóga komplexum 2022-ben?

– Még nincs meg a hivatalos kimutatás erről az évől, a pontos számai január 5-én láthatók majd, az összes adat megérkezével. De ön is láthatja, hogy a 2022-es év utolsó hetében mennyien voltak, például csak a december 26-i napon körülbelül ezerötszáz látogató volt.

Ráadásul december 24-én és 25-én minden évben zárva tartunk, mert a turisztikai csapatban vannak kereszteny kollégáink is, akiknek meg kell adni azt a gesztust, hogy megülvék az ünnepüket, hiszen nagyon is megérdelemlik, remek munkát végeznek.

Az említett ezerötszáz látogatótól időszakban kiemelkedően jó szám, és egészen szilveszterig növekedett. 2019 volt a pandémia és a háború előtti utolsó „békéév”, abban az esztendőben mintegy 550 ezer látogató volt, idén ennek a 60 százalékát értük el. A pandériát követően 2021 augusztusában nyitottunk ki, mert akkor már rentabilisan lehetett üzemelni. És már nagyon nagy szükség volt a megnyitásra, hiszen másfél évig zárva voltunk, nem volt semmilyen turisztikai bevétel, ami érzékenyen érintette a Mazsihisz anyagi helyzetét.

– Honnan lehetett tudni, hogy 2021 augusztusától már rentabilis lesz a működés?

– Onnan, hogy folyamatosan monitortoztuk a főváros valamennyi turisztikai értelemben vett stratégiáit helyszínén, és a belföldi, valamint a külföldi turisták számából lehetett látni, hogy nyugodtan megnyithatunk, lesznek látogatóink, nem fizetünk rá. Meg is nyitottunk a Forma-1-es autóverseny utáni hétvégen.

– Külföldről 2022-ben honnan érkeztek turisták?

– Elsősorban Európából. Sajnos a tengerentúli országokból, az Egyesült Államokból és Kanadából elmaradtak, de ezt előre megjósoltuk. Ugyan így történt az 1990-es évek elején, a délszláv háború idején, amikor drasztikusan visszaesett az amerikai turisták száma annak ellenére, hogy nálunk nem is voltak harci cselekmények.

Az európai turizmust a délszláv háború nem vetette vissza, az európaiak tudták, hol húzódik a front, míg ha egy amerikai ránézett egy európai térfépre, akkor annyi látott, hogy a régióban háború díl, emiatt otthon maradt.

Most ugyanez történik: az európai turisták ellátogatnak hozzáink, hiszen tisztaban vannak vele, hogy tőlünk szerencsére nagyon messze zajlanak a harcok. Egyébként a turisztikai szakma előre tudta, hogyan fog alakulni a látogatottság a pandémia után: először Európából fognak jönni, aztán Amerikából, és csak utolsósorban a Távol-Keletről. Ez be is jött. Ráadásul a dél-amerikai csoportok is elmaradtak, ami nekünk azért lényeges, mert több dél-amerikai országban jelentős zsidóság él.

– S a háború miatt természetesen nem jöttek orosz turisták sem...

– Így van, sem oroszok, sem ukránok nem jöttek. De ez nem jelenti azt, hogy orosz ajkú látogatóink nem voltak, hiszen sok-sok orosz él Európában és Izraelben. Csak éppen oroszszági oroszok nem jöttek, s amikor 2021 végén megterveztük ezt az évet, és durván egymilliárdos bevétellel kalkuláltunk, a 2022 februárjában ki-

tört háborúval még nyilván nem lehetett számolni.

Az orosz–ukrán háború turisztikai-bevétel-kiesést jelent, s mivel egyelőre lehetetlenség megmondani, hogy a konfliktusnak mikor lesz vége, nem tudható, hogy mikor jönnek majd oroszországi és ukrainai csoportok.

De az igazi, komoly kiesést nem az oroszok, hanem az említett amerikai, továbbá a kínai, a koreai és a japán turisták elmaradása okozza. Korábban azt jóvoltuk, hogy 2024-re érjük el a 2019-es szintet, most azt mondjam, ez leghamarabb 2025-re következhet be.

– Említtette, hogy Európából jöttek a turisták. Őket milyen marketinggel szólították meg?

– Profi szakemberek segítségével bevezettünk egy új elérési módot, az invitativ online marketinget, ami azt jelenti, hogy a külföldieket már a sa-

Róna Iván turisztikai igazgató
Fotó: Mazsihisz.hu

ját hazájukban érjük el és szólítjuk meg.

Azaz nemcsak arról van szó, hogy a már Magyarországon tartózkodó turisták figyelmét hívjuk fel informatív módon a Dohány-zsinagóga komplexumra, hanem kampányt folytatunk külföldön is. Ennek azért van jelentősége, mert az emberek ma már korábban gondolkodnak és indulnak el világot látni, mint évekkel ezelőtt.

Ma már sokkal tudatosabban tervezik meg az utazásait. Az úgynevezett „bakancslistájukra” már otthon, az utazás előtt felvészük a látnivalókat, így a mi kínálatunkat is, tehát akik az invitálásunkra a mi ajánlatunkat is felvészük a látnivalóik közé, szinte biztos, hogy ha ideutaznak, akkor el is látogatnak hozzánk. Ezt olyan sikeresen fölfeljegyzettük, hogy a durván egymilliárd forintrá tervezett idei bevételt megdupláztuk, ezt már most ki merem jelenteni.

Elmaradt a bevételeink a 2019-es rekordtól, ami csaknem 2,3 milliárd volt, de most 1,9 milliárdnál nagyobb lesz.

Ez nagyon komoly és tudatos marketingtevékenység és munkaszervezés eredménye, ezért hadd ragadjam meg az alkalmat, hogy ebben az interjúban mondjak köszönetet minden egyes munkatársammak a Mazsihisz turisztikai igazgatóságán.

Kiválóan és fegyelmezetten dolgoztak, nekik köszönhető, hogy megdupláztuk a tervezett bevételt. Ennek az eredménynek a pozitív következménye, hogy a Mazsihisz múlt decemberei közgyűlésén a küldöttek elfogadták azt az előterjesztést, amely a 2022-re tervezetthez képest 50 százalékkal magasabb turisztikai bevétellel számol 2023-ra. Nem állítom, hogy könnyű feladat lesz, hiszen a háború kiszámíthatatlansága mellett figyelembe kell venni az inflációt, valamint a 2023-as gazdasági recesszió negatív hatásait.

Nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy 2019-ben voltunk a csúcson, amikor egy tíz évig tartó gazdasági konjunktúra előnyeit élveztük, de ennek a fellendülésnek vége.

A turisztikai szaksajtó már 2019 végén arról cikkezett, hogy a következő években esni fognak a mutatók, hiszen abban a rekordében lényegében túl voltunk a zeniten. Rá-

adásul 2023-ban előállhat egy olyan helyzet, amikor a külföldi és belföldi turisták úgy döntenek, nem utaznak, mert a jövedelmük ezt nem engedi meg. A turisztikai szakma azt a pénzét, amit az emberek a jövedelmükkel pihenésre, utazásra, rekreációra fordítanak, idegen szakkifejezéssel úgy nevez, hogy diszkrecionális jövedelemhányad. Ez kulcsfogalom a mi szakmánkban.

Elképzelhető, hogy 2023-ban olyan recesszió alakul ki s olyan magas marad az infláció, hogy ez a bizonyos diszkrecionális jövedelemhányad drasztikusan csökken.

Ennek tudatában merész a 2023-as turisztikai tervünk, de ki merem jeleníti, hogy nem a mi csapatunkon fog műlni, mi minden tőlünk telhetőt meg fogunk tenni annak érdekében, hogy teljesítsük az előirányzatot, és behozzuk a Mazsihisznek azt a bevételt, amelyre a szervezetnek szüksége van.

– Ha már a közgyűlést említtette, ott idő hiányában nem volt lehetősége kifejteni a Rumbach-zsinagóga fejlesztésével kapcsolatos véleményét. Most azonban megkérnem rám, hogy igen lényeges intézményről van szó.

– Kezdjük ott, hogy az állam a Rumbach újjáépítésére fordított 3,2 milliárdos felújítási támogatás egyik feltételének azt szabta meg: a Rumbachnak nemcsak szakrális célokat kell szolgálnia, hanem multifunkciós létesítményként kell működni. Egy lényeges elemet azonban az állam nem biztosított ehhez: forrást. A Mazsihisznek pedig nincs annyi saját szabad forrása, hogy rentabilisan működtesse a Rumbach-zsinagóganak a nem szakrális tevékenységen kívüli kötelezettségeit, gondolok itt színházi előadásokra, koncertekre, egyéb kulturális rendezvényekre stb.

Az elmúlt másfél évben feketén-féhéren kiderült, hogy a turisták a Dohányon kívül nem néznek meg még egy zsinagógát, bármilyen közel van is a Rumbach a Dohányhoz. Mert egyszerűen nem fér bele az átlagosan két és fél vendégjészakat Budapesten töltő utazók bakancslistájába. Ez ugyanígy van a kereszteny templomokkal is: aki megnézi a Szent István-bazilikát, az nem fog bemenni a Mátyás-templomba, mert a bakancslistára szereplő „híres budapesti kereszteny templom megtékinése” című sor már ki van pipálva. Ugyanezen a bakancslistán szerepel „a híres budapesti zsinagóga megtékinése”, és a mi esetünkben ez a Dohányt jelenti. Nincs idő még egy zsinagógára. De ez nem csak budapesti jelenség, más nagyvárosokban is így van, például aki Londonban megnézi a Westminster-apátságot, az vélhetően nem meg el a St. Paul-székesegyházba, mert „a híres londoni kereszteny templom megtékinése” ki lett pipálva a Westminsterrel. És ugyanígy működik ez Rómában és a világ más városaiban is.

A közgyűlésen azt akartam elmondanivalni, hogy szakmai véleményem szerint a Rumbach esetében a kitörési pontot a turizmus világzsere legjövedelmezőbb üzletága, a konferencia és rendezvény üzletág jelenti. A szakmában ezt röviden üzleti turizmusnak hívják, és a MICE betűszóval jelzik, ami azt jelenti, hogy Meetings (találkozók), Incentives (ösztönözők), Conferences (konferenciák), Events (rendezvények, események). A MICE üzletág azért oly jövedelmező, mert nem az egyének fizetik a költségeket, hanem a cégek, amelyek ráadásul ezt dolgozói juttatásával tudják írni az adójukból. Szerintem a Rumbach nagyszerű helyszín volna különböző 50-300 fő közötti szakmai konferenciák, hivatalrendi találkozók, egyéb események, rendezvények lebonyolítására. Természetesen szigorúan alarendelve a szakralitásnak! Szakrális szabályokat még véletlenül sem szeretnénk megsérteni!

– Az ilyen rendezvényeken mindig van étel és ital. A cateringben

nem jelentene gondot, hogy a Rumbachban kizárolag kósér étel fogyasztatható?

– Ezt az előírást természetesen szigorúan be kell tartani, viszont semmi ilyen problémát nem jelent például okáért egy orvoskongresszus résztvevőinek, ha kósér felszolgálást kapnak. Össze lehet állítani olyan étel- és italmenüt, hogy ha nem volna pecsét a csomagoláson, talán észre sem vennék, hogy kósert esznek. Azt gondolom, egy konferencia cateringje nélkülözheti a disznóhúst, a tehéntej helyet pedig a kávét mellé félhet szolgálni szója- vagy mandulajet.

A megrendelő cégek számára a kósér étkezetté persze többe fog kerülni, de ebben az üzletágban olyan cégek viszik a prímet, amelyek ezt meg tudják engedni maguknak.

Ezeket az eseményeket a szakmában hat-tizenkét hónappal korábban kezdik tervezni és szervezni. Mi meg pontosan tudjuk, hogy mikorra, mely napokra nem vehetünk fel igényeket, mert azokon a napokon esetleg a Rumbach zárva kell tartson a turisták előtt. Ugyancsak nem gond, hogy bizonysos napokon istentiszteletet tartunk a Rumbachban, hiszen egy konferencia, egy esemény kezdési időpontját hozzá lehet igazítani az imádkozás befejezéséhez. En meg nem látunk konferenciát reggel 8-kor kezdeni.

– Mikorra lehet ebből bevételeiben mérhettő eredmény?

– Az a tervünk, hogy meghirdetünk egyelőre két állást profi szakemberek számára, aikik jártasak és elismert szakemberek a MICE-ban, és már 2023-ban beindítjuk a Rumbachban a konferencia- és rendezvényturizmust.

Kiváló a helyszín erre, hiszen részint gyönyörű és egyedi, másrészt technikailag nagyszerűen felszerelt ilyen jellegű tanácskozások megrendezésére. Előny az is, hogy az 50-300 fő köztött rendezvények szervezési ideje maximum 6-12 hónap, tehát ha beindul a szervezés, akkor fél évre előre látni lehet majd a rendezvényeket.

A zsidó ünnepek, a hétfői és csütörtöki istentiszteletek és a szombat alatt természetesen tilos a rendezvény a Rumbachban, de a MICE-eseményeket minden további nélkül meg lehet szerezni úgy, hogy ne sértünk vallási előfrásokat.

Ráadásul a legtöbb MICE-konferencia hétköznap van, azaz szombatra már amúgy sem maradnának a vendégek. Ha ezt 2023-ban sikerül beindítani, majd később felfuttatni, akkor a Rumbach fenntartása és működtetése még nyereséges is lehet.

As Év Legjobb Rendezvényhelyszíne

A Turizmus Kft. által működtetett Business Traveller Hungary Magazin a hazai turisztikai szakma egyik legrangosabb orgánuma, amely igen nagy presztízzsel rendelkezik a magyar turisztikai üzletágban. Ez adta a jelentőséget annak, hogy a Dohány utcai zsinagóga komplexum és a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga 2022 nyarán – a szakújságírók és turisztikai szakemberek szavazatai alapján – bekerült az Év Legjobb Rendezvényhelyszíne három esélyes jelöltje közé. (Forrás: Mazsihisz.hu)

Kácsor Zsolt/Mazsihisz.hu

Chanukkai visszatekintő

(Folytatás az 1. oldalról)

Nagykálló

Fröhlich Róbert országos főrabbi gyűjtött meg a chanukija második gyertyáját Nagykállóban, a csodatevő Jichák Ejzik Taub (1751–1821), a „kakasos rabbi” és Ámos Imre világíró festőművész szülővárosában. A csodarabbi a város régi zsidó temetőjében álló ohelben pihen már több mint kétszáz éve.

Blajer Gábor, a helyi közösségi vezetője mondott megnyitót, majd Weisz Péter, a gyöngyösi hitközség elnöke méltatta a nagyszámú jelenlévő előtt az ünnep jelentőségét. Ezután Fröhlich Róbert főrabbi beszélt a chanukka üzenetéről.

„A felloiban a kállói hitközség újjászületését méltatta Fekete Károly, Tiszántúl református püspöke, majd Horváth Tibor, Nagykálló polgármestere üdvözlte a hitközség létrejöttét.

„A felloiban a kállói hitközség számára, és szeretném, ha nem válna teljesen köddé az egykor nagyon gazdag zsidó múlt öröksége ebben a csodálatos alföldi városban, ápolva ezzel a 2021-ben elhunyt édesanyám, Barna Jutka emlékét is” – mondta meghatottan Blajer Gábor elnök. Az ünnepen kőzönség szórakoztatásáról Klein Judit csodálatos koncertje és a finom kósér fogadás gondoskodott.

Újpest</

Emlékoldal

Szilágyi György

Az utolsó szerződés

Magyar artista volt, de itthon alig ismerték a nevét. Évtizedek óta távol élő hazájáról, járta a világ nagyvárosait, magyar állampolgárságát azonban nem adta fel. A negyvenes évek elején Stockholmban vendégszerepelt, amikor befutott a pesti szerződés. És Ádler – művésznevén Reldas – döbbenetes gyanútlansággal besétált a csapdába...

Alighogy hazaérkezett, a cirkusz porondja helyett a fasizmus arénájába került: kitör a háború, és Ádler a szerződés helyett behívta munkaszolgálatosnak.

Amikor bevonult a századhoz, nem érkezett egyedül. Az elkövetett keretlegények sorfala között egy láncre fűzött, jól kifejejtett csimpánzt vezetett maga előtt... S habár a nürnbergi törvények csupán Ádler személyét sújtották, Kokót, a csimpánzt nem lehetett elválasztani gázdájától: belekapaszkodott a nadrágjába, és nem mozdult mellőle. Ádler kijelentette, hogy nem hajlandó megválni a majom-tól.

A kínos helyzetnek a zászlós megjelenése vett véget. – Jó kabala lesz a majom! – mondta, és ezzel eldölt Kokó sorsa: Ádlerrel maradt. A majom vinnyogva vette tudomásul a döntést, mintha megrézte volna, hogy ebben a furcsa „cirkuszban”, ahová most szerződtették őket, nehezebb az élet, mint a stockholmi Olympiában vagy a párizsi Medranóban...

A zászlós tisztességes ember volt, a keret megdöbbenésére „különszobát” jelölt ki részükre a körletben. Múltak a hónapok... Amikor Ádler estefelé ki-merülten megérkezett a munkából, Kokó mint egy pajkos gyerek, örömeiben fel-alá szaladt a parányi helyiségen.

Vacsora után kezdődött a „cirkusz”. A keretlegények kihozatták az udvarra Kokót, és botokkal, pálcákkal addig ingerelték, míg nem a feldühödött állat őrjöngve dobálta magát az udvar porában. Az elégedett közönség sorából csupán a zászlós hiányzott... Egy-egy ilyen fellépés után Ádler könyenze simogatta a reszkető Kokót: Sehr brav, Kokó, sehr schön, Kokó – mondogatta, míg a majom lassan megnyugodott.

Amikor naponta elhúztak felettünk az Air Force repülőrőrei, hogy bombaszónyeget terítsenek a közelünkben lévő teherpályaudvar lőszeres vagonjaira, az ezerkilós bombák tüze elől üldözök és üldözöttek együtt menekültek a föld alá... csak ketten maradtak fenn: Ádler és Kokó! Állatot nem lehetett levinni az óvóhelyre, Ádler pedig inkább vállalta a borzalmat halál-lehetőséget, mintsem magára hagyja egyetlen barátját, Kokót, az öreg csimpánzit.

Október 15-én láttam utoljára őket. Még aznap este megsöktem a százdalt. Évekkel később tudtam meg: mielőtt a század elindult nyugat felé, Ádler rabbította Kokót valakire, aki vállalta, hogy megmenti a majom életét. Csak a majomt... Később azonban, amikor kezdett már terhessé válni számára az állat élelmezése, átadta a majmot az Állatkertnek. Ott pusztult el Kokó, az éhség vagy egy eltévedt bomba végzett vele. Talán éppen akkor, amikor Ádler a határ közelében leterítette a gyilkos golyó... Tarkölövés.

A századból kevesen érték meg a felszabadulást. A legutóbbi találkozón négyen ültünk az asztal körül. A majom nem bizonyult jó kabalának.

Gyászistentisztelet dr. Benoschofsky Imre főrabbi emlékére

Augusztus 13-án délután zsúfolásig megtelt a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga, melyben a körzet gyászistentiszteletet tartott dr. Benoschofsky Imre főrabbi, az Országos Rabbinács, illetve a Budapesti Rabbiság vezetője és a körzet főrabbija emlékére.

A gyászistentisztelet kezdetén dr. Flesch Jenő körzeti elnök megyyűjtött az emlékmécsset, Kováts Sándor főkantor a gyászmákat énekelte a Gerendai Endre vezetésével.

Utána dr. Salgó László főrabbi, a Budapesti Rabbiság igazgatója mondott emlékező beszédet.

– Tizenegy esztendővel ezelőtt fogalta el ezt a rabbiszéket dr. Benoschofsky Imre. Akkor már több évtizedes rabbiműködés eredményeit élvezhette. Férfikora, ereje teljében volt, feladata magaslatán állott, megbecsülés és tisztelet övezte országátharon innen és túl, és mégis – ezt nagyon kevesen, csak mi, hozzá közel állók tudjuk – nem akart működési területet változtatni. Annyira szívéhez nőtt a budai gyülekezet, oly sok szép élményben volt része, hogy csak baráti rábeszélésre jött el megszokott papi székétől és vállalta el ennek a gyülekezetnek vallási irányítását.

Én úgy érzem, Testvéreim, az a legméltóbb az ő emlé

kéhez, ha az ő szavait idézem a kegyeletes emlékezés és magasztos órájában.

Ámosz próféta vallomásával kezdte ifjúkora első szék-foglalóját, és ezt idézte tizenegy esztendővel ezelőtt ezen a helyen:

„Nem vagyok próféta, nem vagyok prófétanövendék sem, pásztor vagyok és gyümölcsfák kertésze.”

A beszéd további részében ecsetelte dr. Benoschofsky Imrének a templomban eltöltött tizenegy esztendőjét.

– Tanított és alkotott ebben a gyülekezetben, és együtt volt veletek a hétköznapot munkájában, szociális és kulturnális elgondolások megvalósításában.

Beszélt az elhunyt főrabbi megható jótékonyságáról, amit úgy cselekedett, hogy ne legyen megalázó, hogy ne fájjon.

Beszélt arról is, hogy milyen szeretet fűzte elhunyt báratját a fiatalokhoz, akiket hosszú éveken át tanított a középiskolákban és a mi alma materünkben. És végül szólt arról a szeretetről, amely csodálatos erőként kapcsolta össze testvérhúgával, aki mellette lehetett fényes pályafutása sikereiben, és odaadó szeretettel állt helyt hosszú betegsége idején.

A gyászistentisztelet a főrabbi kádis imájával fejeződött be.

Hírek

Szilágyi György

Az utolsó szerződés

Magyar artista volt, de itthon alig ismerték a nevét. Évtizedek óta távol élő hazájáról, járta a világ nagyvárosait, magyar állampolgárságát azonban nem adta fel. A negyvenes évek elején Stockholmban vendégszerepelt, amikor befutott a pesti szerződés. És Ádler – művésznevén Reldas – döbbenetes gyanútlansággal besétált a csapdába...

Alighogy hazaérkezett, a cirkusz porondja helyett a fasizmus arénájába került: kitör a háború, és Ádler a szerződés helyett behívta munkaszolgálatosnak.

Amikor bevonult a századhoz, nem érkezett egyedül. Az elkövetett keretlegények sorfala között egy láncre fűzött, jól kifejejtett csimpánzt vezetett maga előtt... S habár a nürnbergi törvények csupán Ádler személyét sújtották, Kokót, a csimpánzt nem lehetett elválasztani gázdájától: belekapaszkodott a nadrágjába, és nem mozdult mellőle. Ádler kijelentette, hogy nem hajlandó megválni a majom-tól.

A kínos helyzetnek a zászlós megjelenése vett véget. – Jó kabala lesz a majom! – mondta, és ezzel eldölt Kokó sorsa: Ádlerrel maradt. A majom vinnyogva vette tudomásul a döntést, mintha megrézte volna, hogy ebben a furcsa „cirkuszban”, ahová most szerződtették őket, nehezebb az élet, mint a stockholmi Olympiában vagy a párizsi Medranóban...

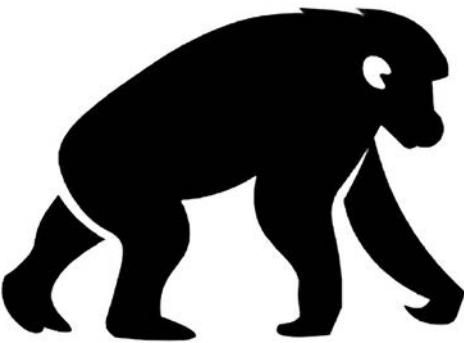
A zászlós tisztességes ember volt, a keret megdöbbenésére „különszobát” jelölt ki részükre a körletben. Múltak a hónapok... Amikor Ádler estefelé ki-merülten megérkezett a munkából, Kokó mint egy pajkos gyerek, örömeiben fel-alá szaladt a parányi helyiségen.

Vacsora után kezdődött a „cirkusz”. A keretlegények kihozatták az udvarra Kokót, és botokkal, pálcákkal addig ingerelték, míg nem a feldühödött állat őrjöngve dobálta magát az udvar porában. Az elégedett közönség sorából csupán a zászlós hiányzott... Egy-egy ilyen fellépés után Ádler könyenze simogatta a reszkető Kokót: Sehr brav, Kokó, sehr schön, Kokó – mondogatta, míg a majom lassan megnyugodott.

Amikor naponta elhúztak felettünk az Air Force repülőrőrei, hogy bombaszónyeget terítsenek a közelünkben lévő teherpályaudvar lőszeres vagonjaira, az ezerkilós bombák tüze elől üldözök és üldözöttek együtt menekültek a föld alá... csak ketten maradtak fenn: Ádler és Kokó! Állatot nem lehetett levinni az óvóhelyre, Ádler pedig inkább vállalta a borzalmat halál-lehetőséget, mintsem magára hagyja egyetlen barátját, Kokót, az öreg csimpánzit.

Október 15-én láttam utoljára őket. Még aznap este megsöktem a százdalt. Évekkel később tudtam meg: mielőtt a század elindult nyugat felé, Ádler rabbította Kokót valakire, aki vállalta, hogy megmenti a majom életét. Csak a majomt... Később azonban, amikor kezdett már terhessé válni számára az állat élelmezése, átadta a majmot az Állatkertnek. Ott pusztult el Kokó, az éhség vagy egy eltévedt bomba végzett vele. Talán éppen akkor, amikor Ádler a határ közelében leterítette a gyilkos golyó... Tarkölövés.

A századból kevesen érték meg a felszabadulást. A legutóbbi találkozón négyen ültünk az asztal körül. A majom nem bizonyult jó kabalának.

– Széder. A VI. Sasz Chevra körzetben április 20-án és 21-én tartották a szokásos széderestéket. Az elsőn Klein Vilmos körzeti elnök szeretettel üdvözölte a nagy számban megjelent hittestvéreket, és megemlékezett a kórházból fekvő Kohlmann Nándor főrabbiról, aki mielőbbi gyógyulást kívánt. A széder első napi előadója Landeszman György rabbiszemináriumi hallgató volt, aki szavait nagy szeretettel hallgatták. A második estén a széder rendjének magyarázatait Schöner Alfréd rabbiszemináriumi hallgató adta elő, akit ugyancsak nagy érdeklődéssel hallgattak.

– Esküvők. Január 4-én tartotta esküvőjét az Országos Rabbiképző Intézet templomában Silber Iván rabbijelölt és Fényes Zsuzsa. Dr. Scheiber Sándor igazgató mondott beszédet, Feleki Rezső énekművész látta el a kántori funkciót orgona és kórus kíséretével.

Július 12-én tartotta esküvőjét az Országos Rabbiképző Intézet templomában Schöner Alfréd rabbijelölt és Bolgár Julianna. A templomot zsúfolásig megtöltötték a két család rokonai, barátai és tisztelei. Jelen voltak az Országos Rabbiképző Intézet tanárai és hallgatói. Feleki Rezső a Nagy Fuvaros utca kórus kíséretével funkcionált, Klein Péter énekelelt szólistát. A fiatal párhoz dr. Scheiber Sándor igazgató intézett beszédet. Az esküvőt követő ebéden Domán Ernő pesti rabbi, rabbiképző intézeti tanár szólaolt fel és Weisz Simon kántor énekelt.

– Helyreigazítás. Lapunk február 1-jei számában megírtuk, hogy dr. Seifert Géza, a MIOK és a BIH elnöke köszöntötte az ünnepi közgyűlésen részt vett párt- és társadalmi szervezetek képviselőit. Sajnálatos nyomai elírás következében Bakos Lajos mint a VII. kerületi párbizottság titkára szerepelt a felsorolásban. Bakos Lajos valóban megjelent a közgyűlésen mint a VII. kerületi párbizottság képviselője.

– Púrim. A BIH Anna Frank Gimnáziuma március 21-én rendezte hagyományos púrim ünnepélyét. Az iskola énekkara és kamarakórusa dalokat adott elő, Deutsch László és Heksch Ágnes III. o. tanulók Eszter könyvből olvasnak.

– Kórházban

Kórházban

Írta: dr. Benoschofsky Imre országos főrabbi helyettes

ez a betegség. Bizony aláíratra tanító

élmények voltak ezek. A kiszolgáltatottság, a mások segítségére utaltság nemigen emeli az ember büszkeséget, öntudatosságát. Hát még az a tudat, hogy a dolgok nála nélkül is mennek. Az ember még egészessé, mondja ez a rabbi, meg van győződve nélkülözhetetlenségről. Megalázó tapasztalat, hogy mint mindenki más, magunk is nélkülözhetők vagyunk.

Így ír a nagy rabbi. Én megerő síthetem tapasztalatait, de nem tenném „közhírré”, ha nem vélném, hogy mindebből mindenki nézve hasznos, pozitív tanulság is levonható. Nem csak az, hogy becsüljük meg az egészességet, hogy naponta hármoszor is adjunk hálát ne csak szóval, a MAUDIM szövegével, de szívvel is

Istennek „életünkért, ami a Te kezében van, lelkünkért, amire Te vigyázol, csodás jóságodért, amit minden órában művelsz velünk”.

Vagyis hogy tudatos és alázatos örömmel és hálával köszönjük meg azt a napot, azt az órát, amikor nem fáj semmi, amikor testi-lelke erőnk birtokában el tudjuk látni dolgainkat a világban, feladatainkat otthon és a munkánkban.

Mindez közhelynek tetszik, sokszor elmondották már. De egyetlen kórházi nap, egyetlen éjszakája a szenvédéseknek mélyebben vési az igazságát a tudatunkba, mint száz

prédikáció.

Ennél is erősebb tanítás a halál közeléhez, minden napossága. Amikor a halál csak „exodus”, a kórházból való távozás egyik módja, vagyis épp-

Idézetek a Talmudból

Ha a szerencsének csak egy sugar ragyog fel hajlékodban, megszépít az egész világot. (Midr. R. 43/b. 7.)

A boldogtalan ember nehezen vigasztalódik. (Bovo Baszro 12/b.)

Aki megváltoztatja lakóhelyét – megváltoztatja sorsát. (Szauto 45.)

Ha barátodról azt hallod, hogy hirtelen meggazdagodott, kétke-déssel fogadod a hírt, ha azonban az hírlik róla, hogy tönkrement, azonnal elhiszed. (Gittim 30/b.)

Hajnaltól csillagfeljöttéig minden történetet az emberrel. (Vájkro R.)

Ki bölcsességre törekszik, bölcsnek nevezik társai. Ki önmagát tartja bölcsnek, balgának tartják az embereket. (Mácohá b. Hápen)

Ki azt mondja magáról: fáradoztam, de nem értem el eredményt – a hibát saját magában keresse, ki dicsekszik, hogy munika nélkül lett mesterré – ne higgy neki. (Megilla 6/b.)

Kő esett a korsóra, jaj a korsónak. Kőre esett a korsó, jaj a korsónak. (Midr. Eszter 93/a.)

Singer Ödön főrabi

The image shows the front page of the Hungarian newspaper 'Új Élet' (New Life) from January 1, 1970. The main title 'ÚJ ÉLET' is at the top in large letters. Below it, a subtitle reads 'A MAGYAR IZRAELITÁK LAPJA'. On the right side, there is a box containing text about Dr. Benoschofsky Imre. The left side features a column with the heading 'A jövő záloga – a bátor nyiltság

ZSIDÓ VILÁGHÍRADO

Líbia

Ha az elűzött zsidók és utódaik egyszer az észak-afrikai országba láthatók, szeretteik sírjait már nem találják meg. A múlt század negyvenes éveiben 40.000 főt számláló közösség életéről helyi emlékek nem maradtak. Moammer Kadafi 1969-től 2011-ig tartó uralma alatt a zsidó temetőket – egy volt olasz koncentrációs tábor területén található leszámítva – teljesen lerombolták. A sírkertek helyén parkok, lakóházak és más épületek létesültek.

A római Prima Porta temető zsidó szekciójának területén azonban a közelműltban tizenhat műrványtáblát helyeztek el, amelyeken 1.800 Líbiában elhunyt zsidó neve található. A kezdeményezés Judy Saphra brit zsidó filantropista nevéhez kötődik, aki gyerekkorában szüleivel együtt Líbiából menekült el, és először Olaszországban telepedtek le.

Líbia 1911-től olasz gyarmat volt, ahol a zsidók a harmincas évek végeig jó körülmenyek között éltek, de 1939 után a hatóságok korlátozó intézkedéseket vezették be. Az észak-afrikai harcok idején, 1942-ben a nációk több ezer hittestvérünket sivatagi táborokba hurcolták. Líbia függetlenségét 1951-ben kiáltották ki. 1967-ben még hétezer zsidó élt az országban, aiknek a többsége Olaszországba és Izraelbe távozott. 1974-ben már csak húszan voltak.

Tajvan

A zsidó közösség története a 20. század közepén kezdődött, és elsősorban a szigetre érkező amerikai katonákhoz kötődött. Korábban is élt néhány tucat Kínából menekült orosz vagy más országból bevándorolt hittestvérünk Tajvanon. A szervezett vallási életet 1977-ben Ephraim Einhorn teremtette meg, aki az ország első rabbija volt.

Mintegy ötéves előkészítő munka után, 2021 december végén avatták fel azt a közösségi központot, amelynek létrehozását a Jeffrey D. Schwartz vállalkozó által vezetett Zsidó Kulturális Egyesület finanszírozta. Az épületben zsinagógán kívül mikve, kóser konyha, étterem, 300 fős nagyterem, tárgyalók és könyvtár található. Itt van a Zsidó Múzeum is, amelyben mintegy 400, a világ különböző országaiból származó tárgy található. Jeffrey D. Schwartz szerint céljuk nem csak az, hogy a központ a zsidók otthona legyen, hanem hogy a nem zsidók is megismernék vallási életüket és hagyományainkat. Azelnök kijelentette, hogy „Tajvan a világ legkevésbé antiszemita országa”. A közösség azonban sokat foglalkozik a holokauszt és az antiszemizmus kérdésével, nehogy elkösszenek ezzel.

Tajvanon 750-800 hittestvérünk él.

Tunézia

Párizsban megemlékeztek a tunézai zsidók elleni 1943. december 9-i razzia 80. évfordulójáról. A kollaboráns Pétain-kormány utasítására a zsidókat 1941-ben összeírták, és bevezették a Franciaországban alkalmazott diszkriminációs intézkedéseket. Tunézia német megszállása után Walter Rauff SS-őrnagynak, a mozgó gázkamrák kitalálójának az utasítására 1942. novemberében kényszermunkára kötelezték a 18 évnél idősebb hittestvérineket. A kitüntött határidőre csak nagyon kevesen jelleltek meg, ezért a nációk a Nagyzsínnagórában és más intézményekben őrizetbe vették az ott található zsidókat. Száz tekintélyes hittestvérünket túszként tartották fogva. Mintegy 5000 zsidót sivatagi táborokba hurcoltak kényszermunkára, ellátásukat a hitközségnek kellett fizetnie. Egyetlen deportálás történt, amit az SS 1943. áprilisában repülőgéppel

bonyolított le. A tunéziai zsidók tragediájának a szövetséges haderő 1943. májusi bevonulása vetett véget.

Az izraeli kormány a napokban ismerte el annak a több száz asszonynak és gyereknek az üldözött státuszát, aikik Tunéziából 1953 után érkeztek Izraelbe.

1942-ben az országnak mintegy 90.000 zsidó lakosa volt. Hittestvérünk száma jelenleg 1500 főre tehető, aikik Tunisban és Djerba szigetén élnek.

Moldova

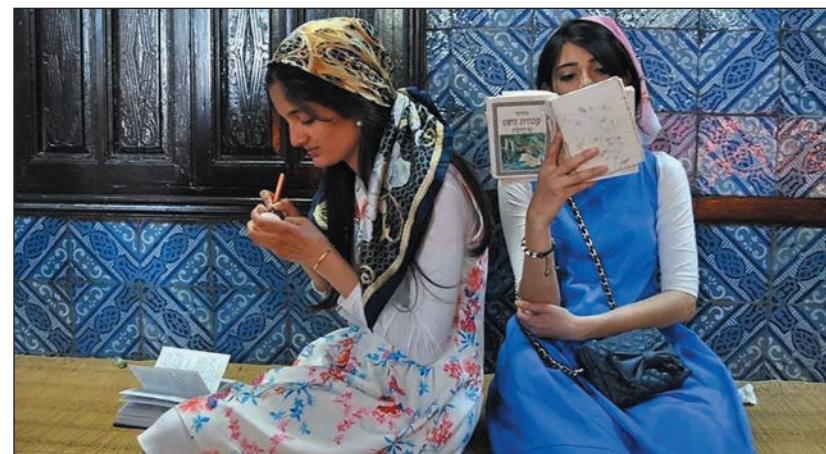
A Dnyeszter partján fekvő Soroca városban élő zsidókról az első adat 1492-ből származik. Ez volt a régió első zsidó közössége. A legrégebbi

Líbia. Kadafi, a temetőromboló

Tajvan. Egy éve avatták fel a közösségi központot

Tunézia. Ismerkedés a héber nyelvvel

Moldova. Ima az ország mártírjaiért

sírkövek a 16. századból származnak. Az első zsinagóga 1775-ben épült, amikor 12 zsidó család élt a városban. A terület adottságai miatt Soroca környékén a 19. században több zsidó mezőgazdasági központ létesült, ahol dohányt, szőlőt, valamint különböző gyümölcsöt termesztettek. 1897-ben a város lakosságának 57,2 százaléka zsidó volt, ami a rossz gazdasági és a bizonytalán politikai helyzet miatt 1930-ra 36 százalékká csökkent. A második világháború előtt 17 zsinagóga és más közösségi intézmények működtek a városban.

1941. júliusában, a német és a román csapatok bevonulása után a zsidókat a közelíti Vertejuiben létesített koncentrációs táborba hurcolták, kényszermunkára, ellátásukat a hitközségnek kellett fizetnie. Egyetlen deportálás történt, amit az SS 1943. áprilisában repülőgéppel

ahol 26.000 embert őriztek. Az éh-ség, a vízhiány, a fertőző betegségek és a kínzások következtében naponta átlag száz ember pusztult el a lágerben. Az életben maradt foglyokat később gyalogmenetben Transznisztriába szárműzték. Az odavezető út tele volt a meggyilkoltak holttesteivel.

A felszabadulás után mintegy ezer zsidó élt a Szovjetunióhoz került Sorocában. Az egyetlen zsinagógát a hatóságok 1961-ben bezárták. 1989 után megkezdődött a zsidó kulturális és vallási élet újjáéledése. 1991-ben mintegy kétszáz, főleg idős hittestvérünk élt a városban. Tíz évvel később már csak százan maradtak a régió hajdani zsidó központjában.

Kovács

Verő Tamás főrabi az Élet Menete vezetőinek kíséretében 102. születésnapján felkereste Keleti Ágnest, és Isten áldását kérte rá.

Magas rangú kitüntetés Villányi Tibornak

Villányi Tibor gépészmnörök, hitközségi elnök a győri zsinagóga mai oktatási, kulturális arculatának kialakításában végzett tevékenységeért, a Széchenyi István Egyettemmel és annak Művészeti Karával kialakított sokoldalú együttműködéséért Pro Universitate díjjat vehetett át az ünnepi szenátusi ülésen. A legmagasabb rangú kitüntetés olyan egyetemi dolgozók, illetve egyetemet támogató polgárok, közéleti személyiségek munkájának elismerésére szolgál, aikik kiemelkedő oktató, tudományos vagy egyéb tevékenységgel, példamutató emberi magatartásukkal, a Széchenyi István Egyetem munkáját támogató tevékenységgel nagymértékben hozzájárultak az intézmény céljainak megvalósításához, hírnevének, tekintélyének, megbecsültségének öregbítéséhez.

Villányi Tibor (balról a második) a díjátadó ünnepségen

Kijevben is meggyültak a chanukkai lángok

„Ez egy háború a sötétség és a fény között” – vont párhuzamot a makkabeusok harca és a mostani események között Ukrajna egyik vezető rabbija.

Többtucatnyian gyűlték össze a fővárosban, a Függetlenség terén – közismert nevén a Majdanon –, hogy meggyűjtésük az első gyertyát a helyi zsidó vezetők szerint Európa legnagyobb chanukiáján, írja az AP cikke nyomán a Kibic.

Iszrael, az Egyesült Államok, Japán, Lengyelország, Kanada és Franciaország nagykövetei mellett Vitalij Klicska, Kijev polgármestere is részt vett az Ukránai Zsidó Hitközségek Szövetsége által szervezett ünnepségen.

Mayer Stambler rabbi, az ukránai zsidó közösséggel egyik vezetője párhuzamot vont a chanukka történetével, a nyolcnapos megemlékezéssel a jeruzsálemi templom újraavatásáról, amelyet a makkabeusok a szíriai görögök felett aratott több mint kétezer évvel ezelőtti győzelmük után tartottak. Amikor csak annyi olaj állt rendelkezésre, hogy a templomi gyertyák egy napig és egy éjszakán át égjenek, az olaj megmagyarázhatatlan módon nyolc napon és nyolc éjszakán át lángolt.

„Valójában most ugyanezt a helyzetet éljük át” – mondta Stambler, párhuzamot vonva az orosz bombázások okozta jelenlegi ukrainai áramkimaradással. „Ez egy háború a sötétség és a fény között” – tette hozzá a rabbi.

Volodimir Zelenszkij, Ukrajna zsidó származású elnöke üdvözletet küldte a világ zsidóságának chanukka alkalmából, és megjegyezte, hogy az ünnep az ukrán népet is inspirálja.

„Azok, akik kevesebben voltak, legyőzték azokat, akik többen voltak. A fény legyőzte a sötétséget. Ezúttal is így lesz” – fogadkozott az ukrán elnök videobeszédében.

A kijevi chanukkai gyertyagyújtást végignézők között volt a 47 éves Viktória Herman, aki elmondta, hogy a fény ünnepe reményt adott neki az év legkevesebb napfénnyel adó decembéri napjain. „Lesz fény, és mindenkinél minden rendben lesz. És végére lesz a háborúnak” – mondta.

Michael Brodsky, Izrael ukrainai nagykövete azt mondta: „Kívánom Ukrajna népének mindazt, amit a chanukka szimbolizál. Kívánom, hogy minden ukrán házban legyen fény... és győzelmet kívánok.”

Az önkéntesek több ezer chanukiját, gyertyát, nyomatott anyagokat, családi kirákos játékokat és édességeket osztottak ki az ukrainai zsidó kisebbség tagjainak az ünnepre.

Chanukkai gyertyagyújtás a háború sújtotta Kijevben

„Összetört, elhagyott, meghalt...”

Kiállítás a holokauszt operaházi áldozatainak emlékére

A Magyar Állami Operaház pincéjében állandó kiállítás nyílt meg, amely emléket állít a vészkorszak alatt származásuk miatt elbocsátott és meghurcolt művészüknek és munkatársaknak.

Már a sajtójákoztató is meglepetéssel szolgált – még sosem láttam ilyet úgyt két főigazgatót –, ugyanis meghívott vendég volt (nagyon helyesen) Szinetár Miklós, akit évtizedek és hosszú életű rendezések kötnek a dalszínházhoz.

Tudnivaló, hogy Európa számos színházában és operaházában már korábban megtalálták a módját, hogy emlékezzenek és emlékezzessének a megalázott és a pályáról elűzött vagy életüktől is megfosztott művészükre, monda bevezetőjében Ókovács Szilveszter főigazgató. Azt az elgondolást, hogy ennek a magyarországi megfelelője is létrejöjjön, örömmel fogadta.

A kiállítás ötlete Gábor Sylvie rendező, játkmester doktori disszertációjához készített alaputatásához kapcsolódott. Az időhatárok meghúzása – monda Gábor Sylvie – bizonyos mértékig önkényes volt. Tanulmányában ugyanis a második zsidótörvény bevezetése és Magyarország német megszállása, vagyis 1939 júliusára és 1944 áprilisa között elbocsát-

tott tagok életét vizsgálta. Ugyanakkor elhangzott az is, hogy eltérően más intézmények emlékezésének formájától, a budapesti tárlat az első a magyar színháztörténetben, ami a holokauszt eseményeit egy társulat életében vizsgálja.

Mint minden, a vészkorszakra vonatkozó kutatásban, itt is nehezítette a munkát az elhallgató emlékezet, a dokumentálatlanság, és persze ha vannak is másod-, harmadgenerációs túlélők, ők is idősek már. Ennek ellenére a kiállítás sok tekintetben páratlan. Például mert éppen ott helyezték el a tablókat – portréval, szerepbeli képpel, életrajzzal –, ahol a háború végeig bujkáltak: a földszinti páholysor alatti félköríves technikai folyosón. A vastag és erősen zárdó ún. tűzkapuk mögött lehajtott fejjel olvastuk a művészük életútját, és azokt is, akik sosem kaptak nyilvánosságot: szabók, öltöztetők, műszakiak is rejtezők voltak.

Mennyien lehettek? A becslések szerint legalább kettőszázban, de nem lehetetlen a hétszáz létszám sem, hiszen nem mindenki és nem mindenki volt. A bújitatottak között volt Kádály Zoltán is – Emma asszony miatt vállalta a rejteést.

A kiállítás kurátora, Karczag Márton, az Opera emléktárának vezetője

egy kérdésre elmondta: azért nem kaptak ellenőrzést egyik ellenséges testülettől sem (katonaság, nyilasok), mert senki nem is feltételezte, hogy a bezárt dalszínházban emberek rejtezőkönök. Ugyanakkor a bentí életet nagyon talpraesetten szervezték meg: mindenki kapott valamilyen feladatot, aminek következtében aki hosszú tartózkodásra rendezkedett be, ezzel foglalta el magát. (Mai gondolkodással azt mondjam: a félelemre jutott idő, a deprezíóra nemigen.)

Karczag Márton hozzáfűzte azt is: a feltároló munka nem tekinthető befejezetnek, a szándék az, hogy ha további adatok kerülnek napvilágra, a tárlat bővülni fog. Az archív fotókkal és plakátokkal illusztrált tablókon QR-kód olvasás segítségével az énekes szólálistáktól fennmaradt hangfelvételök is visszahallgathatók.

Az épület labirintusában is rejtetten elhelyezett tárlat 83 egykor kollega – 14 magánékes, 5 karmester és korrepetitor, 27 énekkari, 18 zenei tag, 7 balett-művész, 4 adminisztratív dolgozó, valamint 8 műszaki dolgozó – életpályáját mutatja be. A világháború követően negyvenöt munkatársat visszavett az Operaház, tizen nem élték túl a vészkorszakot. Tizennyolcan nem térték

vissza a társulathoz. Egyesek külföldön folytatták, mások elhagyták a pályát, nyolc egykor munkatársról pedig nem tudtak információt szerezni.

Erdemes néhány lapról szemezgetni, olyan személyeket fölidézni, akiket már a mai operarajongók is jobbára csak olvasmányainkból ismerhetnek. Ifj. Ney Dávid bár megérte a szabadulást, legyengült szervezete után hazafelé feladt a küzdelmet. Míg olyan ki-magasló énekesek, mint Lendvay Andor és Székely Mihály, a világháború után is szép karrier futott be, a magánénekesök csak nem mindegyiknek derékba tört a pályája.

A világháború idején Svájcban rágadt pályakezdő korrepetitor, Solti György végül Nyugaton maradvá csinált nagy karrier, míg kollégája, Pless László az Opera Énekkar karigazgatójaként lett évtizedeken át meghatározó alakja a hazai komolyzenének.

A tárlat kitér az Országos Magyar Izraelita Közösségi Egyesület (OMIKE) Művészakciójára is, amely a munka nélküli maradt művész számára nyújtott szűkség megeléhetést, és amely négy évada során csaknem 200 programot, köztük számos operaelőadást is műsorára tűzött. (Az OMIKE újraélesztéséért

Gábor Sylvie magyaráz a látogatóknak

Fotó: Berecz Valter / Magyar Állami Operaház

Fischer Iván, a Fesztiválzenekar vezetője indított akciót a közelmúltban.)

A „Sugár úti palota” mint látványosság a felújítás befejezése óta újra megtekinthető, a sajtóbeszélgetés alatt is számos csoport járta vezető kíséretében az épületet.

Az „Összetört, elhagyott, meghalt...” kiállítás 2023. január 14-től szombaton és vasárnap 16 órától csoportos vezetéssel látogatható, de tiz fő felett a meghirdetett időpontron kívül is van lehetőség csoportos látogatás igénylésére a tour@opera.hu e-mail-címen.

BJI

Zsidó szervezetek rendkívüli összefogása az ukraini menekültekért

Összeállításunkban a zsidó közélet szereplői nyilatkoznak arról az összefogásról, amelynek révén sikerült sok ukraini menekült embertársunk segítségére sietni. Cikkünk annak apropóján készült, hogy a JCC Budapest – Bálint Ház idei Hanukatalizátor díjának átadásán az intézmény azzal ismerte el az ukrán menekültek megsegítésében együttműködő partnerszervezetek áldozatos munkáját, hogy Hanukatalizátor Különdíjat adott át számukra.

– A Hanukatalizátor Különdíjjal az ukraini szórnyúségek miatt szükséggessé vált segítségnyújtásban együttműködő partnereinknek szereztük volna ily módon a hálánkat és elismerésünket kifejezni. Mindemellett remélem, jövőre már nem háborúk és egyéb tragédiák okán létrejöjtött összefogásért kell díjakat osztanunk – monda Kenesei Marcell, a JCC Budapest – Bálint Ház igazgatója az idei Hanukatalizátor díjak átadásán.

Az intézmény nemrégiben lezajlott díjátadóján az ukrán menekültválság kezelésében nyújtott munkájukért a következő szervezetek, munkacsoportok kaptak különdíjat: Adománytaxi; Cedek Izraelita Szerettszolgálat; Cseréti Adománybolt; EMMA Egyesület; a Frankel-zsinagóga közössége; Hasomer Hacair Ifjúsági Szervezet; Keren Hayesod; Laufer Javne Iskola és közössége; MAZS Alapítvány; Mazsihisz; a Mazsihisz-BZSH Krízisvonala; a Mazsihisz Szeretetkórháza; Nestingplay; Next Step; Patent Egyesület; Szochnut és Izraeli Kulturális Intézet; Voice; World Jewish Congress (WJC).

A Bálint Ház elismerése nagyon is indokolt, hiszen a különböző zsidó szervezetek képviselői honlapunk megkeresésére is ugyanazt hangsúlyozták, ami a Hanukatalizátor díjak átadásán elhangzott: példátlan összefogásról volt szó, amikor a Joint (American Jewish Joint Distribution Committee – JDC), a Zsidó Világkongresszus (World Jewish Congress – WJC) budapesti képviselete, a Szochnut és az Izraeli Kulturális Intézet (új nevén: MERKAZ), a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) és a JCC Budapest – Bálint Ház „koalíciói” alkotva segítette a rászorulókat.

Kőszegi Juci

A Szochnut és a (korábban IKI

Kenesei Marcell

Fotó: Mónus Márton

Togyeriska Erika átveszi a különdíjat Kenesei Marcelltől

nek nevezett) MERKAZ részéről Kőszegi Judit (pontosabban Kőszegi Juci, ahogyan szeretet jeléül a zsidó közösség hívja) érdeklődésünkre azt mondta: „ő nagyon meglepte, hogy olyan zsidó szervezetek voltak képesek együtt dolgozni a menekültek érdekében, amelyekről korábban nem feltételezte volna, hogy ilyen gördülékenyen és összehangolt lesznek képesek segíteni a bajban.”

– Szoktam mondani, hogy szabadidőben olykor már azért nem megyek el egy-egy zsidó programra, mert a munkám révén hosszú-hosszú évek óta egész nap zsidó közegben éllek – fogalmazott Juci –, szóval én tudom, mit beszélek, amikor azt mondóm: példa nélküli volt ez az összefogás. Az egymás közötti esetleges nézeteltérések mintha egy csapásra eltűntek volna, mindenki felismerte, hogy most félre kell tenni a személyes vagy intézményi sérelmeket, és keményen kell dolgozni a menekültek érdekében. Én egyébként nemcsak a részt vevő szervezetek vezetőinek munkáját dicsérnéim, hanem elsősorban azokat a dolgozókat és önkénteseket, akik kinn a „terepen”, azaz a határnál vagy a vasútállomásokon dolgoztak. Ók a névtelen hősök, akik minden elismerést megérdemelnek.

Togyeriska Erika

Éppen ilyen hős Togyeriska Erika is, aki Kárpátjáról jött át Magyarországra nem sokkal a háború kitörése után, és azóta is egyfolytában az ukraini menekültek megsegítésén dolgozik. Togyeriska Erika segítsége nélkülözhetetlen a Mazsihisz és a többi partnerszervezet számára, hiszen beszél ukránul és magyarul, s szót ért oroszul, azaz a magyar-ukrán határon képes helytállni rettentelen körülmenyek között.

Mint Togyeriska Erika megkérésükre elmondta: olyan helyzetet Kárpátjáról, amit el sem tudnak képzelni azok, aki nem jártak mosonában a háború sújtotta Ukránában. Ő maga nemcsak a tolmacsolasban segít, hanem szinte mindenben, hiszen ember- és helyismerete révén a legapróbb információktól kezdve a legfontosabbakig minden naprakészen tud. Vele beszélgetve az derült ki, hogy komplett adatár van már a fejében a legszükségebb információkkal, adatokkal és ismeretekkel.

Heisler András

Heisler András, a Mazsihisz elnöke az összefogással kapcsolatos kérésükre azt mondta: „nemcsak az a legfontosabb hozzáéka a különböző zsidó szervezetek együttműködésének, hogy sok ukraini menekültnek, s azon belül rengeteg hittevőnek segíteni.”

– Ugyanilyen fontos az is, hogy ebben az éles helyzetben alaposabban megismertük egymást – fogalmazzott –, azaz megtudtuk, hogy ki miben a legjobb, és kit mire lehet megkérni. Megtudtuk, hogy kinek-kinek mik azok az ismeretek, képességei és tapasztalatai, amelyek mindenki számára, közösen hasznosíthatók. Nem szeretném, hogy még egyszer ilyen erőpróba elé állítsam minket a sors, de azt kell mondjam, hogy a zsidó szervezetek közötti együttműködés során kialakult egy protokoll a legfontosabb teendőkről, és ezt a tudást már senki sem veheti el tőlünk.

Ligeti András

Ligeti András, a World Jewish Congress (WJC) budapesti képviseletének vezetője azt mondta: a háború okozta menekültválság sokként érte az egész világot, így a helyi zsidó közösségeket is.

– A zsidó szervezeteknek léteznek ugyan kidolgozott protokolljaik különböző vészhelyzetekre, illetve forgatókönyvre mégsem voltak felkészülve – tette hozzá. – A sokból és az összevarodottságból azonban nagyon gyorsan sikerült egy szervezetet és koordinált munkafolyamatot létrehozni különböző partnerek részvételével.

„Magyarországon a háború kitörését követő első napokban létrejött egy nagyon erős koalíció öt szervezet részvételével” – idézte fel a WJC magyarországi vezetője. A koalícióban – amellett, hogy a Zsidó Világkongresszus különböző humanitárius akciókat szervezett – a WJC feladata elsősorban az ukrán zsidó közösségekkel és a többi határ menti közösséggel való kapcsolattartás, valamint a szakmai és anyagi segítségnyújtás volt.

– Habár ez az időszak rengeteg kihívással és nehézséggel járt, felelőtlen volt azt látni, hogy a közösségi koalíció kéz a kézben tudott együtt dolgozni, még hozzá oly módon, hogy a munkájukkal egymást erősítették – monda Ligeti András.

Kenesei Marcell

A koalícióról megkérdezett Kenesei Marcellt, a Bálint Ház vezetőjét is, aki megerősítette az előzőeket.

– Magyar zsidó szervezetek korábban soha nem látott mértékben működtek együtt, hogy az Ukránból érkező menekülteknek segítsünk – mondta. – Természetesen vannak olyan nemzetközi zsidó szervezetek, amelyeknek nagy tapasztalatuk van menekültválságokról vagy egyéb válságos szituációk kezelésében, ilyen például a JDC, vagy akár a Szochnut, azonban mi azok közé tartozunk, akiknek ezt most újonnan kellett megtanulni. És ez volt a többésg.

Mint mondta, „hirtelen adományközpontot kezdtünk el működtetni, és aki akár csak kívülről látott ilyet, az tudja, hogy ezzel rengeteg munka van. Programokat kezdtünk szervezni menekültek számára, de ez sem volt könnyű, hiszen a menekültek többsége nem beszél magyarul vagy angolul. Önkéntesek egész armadáját igyekeztünk koordinálni, ami szintén nem volt egyszerű, ha belemondunk, mennyire gyorsan változott a helyzet és mennyire változtak az elvégzendő feladatok, ahogya az önkéntesek aktuális kapacitásai is.”

A Bálint Ház igazgatója megemlíttette, hogy „a közösségi koalíció

kezdeményező mellett (a már említett JDC, Mazsihisz, Szochnut, WJC, Bálint Ház) megannyi zsidó szervezet tette oda magát 120 százalékig, és ez összekovácsolt minket”.

Kiemelte a Lauder-iskolát, amelyről ezt mondta: „az iskola elköpésztő közössége a tanároktól a diákokon át a szülőkig példamutató aktivitást produkált, ugyanígy a Frankel, a Lágymányosi vagy más zsinagóga-közösségek is adattéték magukat. De említétem a Keren Hayesodot, amely orosz ajkúak megkeresésével és egyéb szervezési feladatokkal segített; megemlíteném a Somert és az Adománytaxit, amelyek segélyszállítmányok Ukránbába juttatásával segítések emberek ezrein, és a sort a végtelenséggel folytatathatnám, hogy a Scheiber, a Mozaik Hub, a Haver Alapítvány, az IKI, a Cedek és még sokan mások milyen sokat tettek és tesznek.”

– Én azt tapasztaltam, hogy az együttműködések, néhány szerencsétlen példától, helyettől eltekintve, nagyon jól működtek, főleg a napi teendők szintjén – fogalmazott. – Egyes szervezetekkel kifejezetten nagyon közel kerültünk egymáshoz és tudtuk erősíteni egymást. Továbbá azzal is észrevettem, hogy nagyon sokan jelentkeztek önkéntesek a közösségből olyanok

Ezékel Shiff rabbi tanítója

A Máramarosszigetet és Nagybánya elválasztó Gutin-hegy csúcsához közeli Mára faluból kis hegyi út vezet egy varázslatos helyre, amelyet Tatár-szorosnak hívnak. Legendák kötődtek a helyhez, de hogy honnan ered a neve, azt nem lehet tudni. 1717-ben tatárok törtek be Máramarosba. A környék összefogott, törbe csalta a hordát, és megverte őket. Ez azonban egy másik helyen és másik szorosban történt, melynek neve: Strititura.

Ezékel Shiff rabbi Berbest faluból származott. A szigeti Malbis Arumim zsinagóga nagy hírű és tudós rabbija volt. Egyszer Szigeten járt a lengyelországi – Breszlawnak is nevezett – Boroszlóból való vándorprédiátor, a nevezetes Nachman rabbi híve. Nachman rabbi szokása volt szabad ég alatt imádkozni. Gyakran megtörtént, hogy a sábeszt a magas hegyek közötti tisztásokon töltötte tanítványával, ahol szerinte közelebb kerülhet az ember Istenhez.

Egy szép nyári napon Shiff rabbi elhatározza, hogy a boroszlói Nachman rabbi szokását követve, magához veszi tíz tanítványát, elmennek a Tatár-szoros szikláik közé, és patakja mellett, a szabad ég alatt tartják a sábeszt. Szekerüket Mára faluban hagyják, onnan gyalogszerrel haladtak tovább. Csak a lovakat vitték magukkal, azok hátára tettek fel a szombati lakomákhöz szükséges enniával és a sátorlapokat. Az úton, a nagy sziklák között egy tisztásra érve rádöbbentek, hogy bizony eltévedtek. Tanácsnalánul néztek egymásra. A rabbinak támadt egy ötlete: hagyják szabadon állataikat,

azok majd kitalálják, merre menjenek. Követték hát a lovakat, és nem sokára egy parasztházat pillantottak meg. Rájöttek, hogy máshova jutottak, nem oda, ahol szerettek volna. A sábesz közeledett. Nem maradt más választásuk, mint hozzáfogni a szombati hajlék és elelem megszervezéséhez. Elhatározta, legyen, aminek lennie kell, kvártelyt kérnek, de nem fedik fel sem a rabbi személyét, sem utazásuk célját. Bekopogtattak a magányos házba, ahol egy nyolcvan év körülöre zsidó ember lakott a feleségével. Szállást kértek tizenegy személynek, helyet a sábesz mélkü megartásához. Az öreg sajnálkozva magyarázta, hogy háza csupán két kicsi szoba. A pajta is kevés annyi vendég elhelyezéséhez. Felajánlotta, hogy elviszi őket Mára faluba, a román ember fogadójába, oda, ahol a szekerüket hagyják. Ott megszállhatnak, és megünneplhetik a sábeszt. Elindultak a fogadó felé. Odaérve a rabbi észrevette, hogy a fogadás épp disznót vág.

– Itt nem tudjuk a sábeszt meg-szentelni – mondta –, menjünk vissza, majd elleszünk a sátrainkban az öreg háza udvarán. A hely ugyan nem a Tatár-szoros, de szabad ég, ami alatt majd imádkozhatunk, az van ott is.

Az öreg végre ráállott, hogy befogadjá őket, ha megfelel nekik az, amit nála találnak. A rabbi arca felderült:

– Hoztunk magunkkal elég pálinkát és bort, barchesz-kalácsot, enni-valót, bőségesen elég lesz minden-yiunknak.

Kitakarították a házat, az egyik

szobát átrendezték imahelynek, mert közben az eső is eleradt. Nem volt elég szék, hogy ülve mondhatták az imákat. Biztatták egymást, hogy állva még közelebb is lesznek az ég kapui.

A borra és kalácsra mondott áldás után, a vacsora közben vendéglátó-juk megkérdezte:

– Hová valók maguk?
– Szigetiek vagyunk – válaszolták.
– És mondják, kérem – folytatta az öreg –, ismerik a szigeti Shiff rabbit?
– Állandóan vele vagyok – vála-solta a rabbi.

Ezután házigazdájuk tovább kér-lelte:

– Kérem, meséljenek nekem róla valamit!
– Mit szeretne róla tudni... és mi-ért? – kérdezett vissza a rabbi.

– Fiaiakorban Berbest faluban melámed-tanító voltam. Ő egyike volt azoknak a gyerekeknek, akikre vigyáznom kellett, akiket az alef-bejszre tanítottam. Hát – folytatta za-varban –, semmi jó nem volt abban a gyerekben. Soha nem figyelt, mindig valami máson járt az esze. Nem ta-nult a többiekkel. Később megtudtam, Szigetre került, és nagy ember... híres rabbi lett belőle. Azóta minden szerdán böjtölök, hogy találkozas-sak vele, hogy méltó legyek újra látnom őt. De túlságosan szegény va-gyok, hogy Szigetre utazzak, és gyenge, hogy gyalog el tudjak men-ni, hogy láthassam.

Ezékel rabbi csak faggatta to-vább:

– Mondja, kérem, emlékszik még valamire azokból az időkből?

– Hát – folytatta megszéppenne az öreg –, minden áldott nap keresgél-nem kellett, hogy az imakönyv elő ültethessem a többi gyerekkel. A fiú azonban minden időben először valahova. Soha nem mondta, hova megy. Jó sokat kiáltottam a nevét, amíg elő-került. Ilyenkor jól elvertem, de sem-mi fogtanja sem volt a verésnek. Másnap ugyanazt tette. Hiába kapott ki nap nap után, ő csak ment a feje után. Egy idő elteltével már kíváncsi lettem: mivel tölti az idejét a nagy erdőrengetégen? Utánalopóztam hát, és titokban követtem útján. Mit látok? A fiú egy nagy kövön ült a pa-tak mellett, szemeit, ahogy a zsoltár mondja, a hegyekre emelte. Kezeit is a magasba tartva mondta önélede-: „Halljad, Izrael! Az Úr a mi Iste-nünk, Egyetlenegy!” Szemei könnyen úsztak, kipirult arccal mondta és mondta: „Halljad, Izrael! Izrael, halljad végre: Az Úr a mi Istenünk, Egyetlenegy!”

Az emberek faggatták tovább:

– És mit tett ezután?
Az öreg lehajtotta fejét, öklével a mellé vert vele részítő magát:

– Attól kezdve soha többé nem vertem meg a fiút. Soha többet nem bántottam a gyereket.

S akkor Ezékel Shiff rabbinak vi-lágossá vált, miért vezették a lovak az öreghez, és miért nem a Tatár-szo-roshoz. Megsimogatta az öreg keze-it, s mélyen a szemébe nézett.

– Én vagyok az a fiú – mondta békésen.

Az öreg amikor ezt meghallotta, azzal elvészette az eszméletét. Hideg vízzel locsolta arcát, dörzsölték mellkasát, amíg nagy nehezen életre kellették.

A sábesz kimenetele után Ezékel Shiff rabbi és tanítványai elbúcsúztak az öregtől, ő pedig, amíg erejé engedte, némán, könnyes szemmel kísérte őket. Miután kifáradt, integréttet és visszafordult. Hazaérve lefe-küdt és meghalt.

A rabbi és tanítványai abban a pil-lanatban, amikor az öreg meghalt, a szekeren ülve haladtak Sziget felé. mindenki hallgatott magában. Ezékel Shiff rabbi akkor megállította a szekert:

– Vissza kell fordulnunk, hogy el-te-messük öreg tanítómát!

Szervő J. Ervin főrabbi

További chanukkák

Kecskeméten

A közösség az első gyertyagyújtáskor emlékezett a fény ünnepére.

A program már a déli órákban elkezdődött, a hölgék összegyűlték és előkészítették a térsztát, majd hozzálltak a sütéshez, hogy megérkeznek a hívek, már friss fánkkal köszönhessék őket.

Jóval az ünnepség megkezdése előtt már majdnem teljesen megtelt a nagyimaterem, hiszen a főképp férfiakból álló közönség itt izgulta végig a katari világbanok döntőt és vitatta meg az eseményeket.

A két szem 15 perces hosszabbítás sem hozott eredményt, így a 11-esek döntötték. A jelen lévő férfiak többsége Argentinának drukkolt, míg a hölgkyosztrának, hogy minél előbb elkezdődhessen a meghirdetett műsor.

Ebben az évben felkérték Janklovics Péter stand-up comedyst, a Dumaszház televízióból is ismert tagját, ahogy a meghívó tartalmazta, a „hanucomedy” előadására.

Prof. dr. Róna Tamás PhD főrabbi emlékezett meg az olaj csodájáról.

A bróchékát és a chanukkadalt hallhatóan ismerte a művész, és a gyertyagyújtás után a szokás magas színvonalú előadását tartotta meg, amelyet nagy derültéssel és kitörő tapssal köszöntött a zsúfolásig megtelt nagyimaterem közönsége, köztük igen sok gyermek is.

A Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportja ebben is meghirdette a fánkszépségszerenyt, amelyre bárki nevezhetett, aki feldíszítette a sütéményt és a fényképet beküldte a megadott határidőig.

Sok gyerek már a nagyimateremben feldíszítette a frissen süttött fánkokat és beküldte a fényképet. A fotók közzététele után a közösség minden tagja szavazhatott az általa legszebbnek tartott fánkokra. A legtöbb vokos Hannah nyerte el, míg a 2. helyre hárman – Ádám, Éva és Rebeka – egyenlő szavazatot kaptak, így gazdára találtak a vásárlási utalványok.

Köszönjük minden versenyzőnek és szavazónak a részvételt.

Nagykörös

A zsinagógai közönségnek prof. dr. Róna Tamás PhD főrabbi idézte fel chanukka jelentőségét, külön kiemelve, hogy ezek a lángok a szabadságért küzdő ősök emlékét idézik fel és a csodát, amelyet a fény jelent.

Ez a fény megvilágítja nemcsak a jelentőst, de a zsidó jövőt is, és hirdeti a cso-dát az egész világnak. Ezért van az, hogy a gyertyákat az épület, a bejárat elő, nyilvános helyre teszik és az ablakokba, hogy mindenki láthassa.

A sábosz kimenetele után, szombat este a héti gyertya meggyújtása után Joshua Ahrens PhD németországi főrabbi szólt a megjelentekhez.

Dróséjában elmondták, bárminyien fontos ünnep is a chanukka, de ez csak egy a zsidó történelem számos csodái közül. Idézte azt a talmudi felvétést, hogy mit kell tennünk akkor, ha a sábosz bejövetele előtt kellene meggyújtani a chanukka lángjait, de csak olyan kevés gyertyánk vagy olajunk van, hogy választanunk kell, melyik fény gyújtsa meg, a sáboszit vagy a chanukkait. Bölcseink válasza szerint ez esetben a sáboszi lángot kell fellobban-tanunk, mert a chanukkai láng egy harcra emlékezett bennünket és az azzal kapcsolódó csodára, a sáboszi láng viszont arra, hogy a szombat szentsége együtt a világ békéjét is jelenti, azt, hogy összegyűlünk, összegyűlhetünk a családunkkal, minden hétvén együtt köszöntjük a teremtés csodáját és a nyugalom napját, ez pedig sokkal fontosabb, mint bármely szabadságharc, hiszen nemcsak ránk, a kiválasztott népre vonatkozik, hanem az egész embe-riségre.

Chanukka lángjait a nagykőrösi zsinagógában mindenki alkalommal a nagy-számú gyereksereg tagjai gyújtották meg.

középjews

Árpád utca 25.

Keres valakit?

Jó napot. Ezt a házat keresem, a huszonötöt.

Ez az. Megtalálta. A miénk. Mér’ kereste?

Igazából nem ezt a házat, mert ez fiatalabb, mint amire én lennék kíváncsi.

Volt egy régi ház itt, egy hosszú, tornácos, azt apuék lebontották, amikor a téteszben brigádvezető lett, annak régi helyére épült ez a mostani, én akkor úgy hároméves voltam. Mi dóga van ezzel?

A régi ház lakói miatt...

Apu szerint egy zsidó család volt, a tata kapta vagy vette tőlük, vagy nem tudom, hogyan, én sose firtattam...

Igen, egy négygyerek zsidó család él itt negyvennég tavaszáig. A családfő munka...

Én nem akarok ilyenekről tárgyalni, mi közöm nékem ehhez...

Nem kell tárgyalnia, csak elmondom, hogy az apa a munkaszolgálat során vagy valamelyik koncentrációs táborban eltűnt.

Erről sem hallottam.

A négy gyerek, az anyukuk túlélte a háborús időket Ausztriában, és negyven-hétkben eljutottak a mai Izraelbe.

Tán maga lenne az egyik?

Nem, nem, én olvastam róluk, és most...

Mit akar, mit akarnak, a házat, a házunkat?

Senki nem akarja a maguk házát. Én arra gondoltam, hogy jó lenne valami-lyen emléket állítani...

Mi közöm nékem ehhez? Nem rokonok, nem ismerősek. Kire, mire kéne nékem emlékezni?

A Stein fiúk nagyon sikeres, híres emberek lettek Izraelben.

Stein? Láss, nem is tudtam a nevüköt. Mér’ lettek híresek?

Ügy tudom, mindegyik sokat dolgozott azért, hogy a zsidók üldözésében, a zsidók elpusztításában részt vevő náciat felkutassák, megbüntessék...

Erről se tudok én semmit.

A fiúk, akik itt születtek, itt voltak gyerekek, aztán már izraeliként nyomoztak a náciak után, tudja, volt olyan szervezet, amelyik ezzel foglalkozott. Segítettek kézre keríteni a náciat, hogy bíróság elé állítsák őket... Arra gondol-tam, hogy ide, az egykori házuk falára vagy a kerítésre tehetnék egy emlék-táblát...

Azt már aztán nem, az biztos, semmi közünk nekünk ehhez. Nem kell tábla, még bezörögnek a népek, ha látják, még tudakolják, hogy mit tettünk mi...? Nem, nem...

Eljönne velem a polgármesterhez? Ő egy óra múlva fogad engem, megbeszélénk vele, ha gondolja...

Nem meggyek én seholá, tudja! Nekem nehogymá’ parancsoljon a polgármester. Maga meg ne uszítsa ránk, jó?! Mit fontoskodik maga, nem is idevaló, mi köze ehhez a faluhoz, hát még a házunkhoz?! Még hogy itt virítson egy táblát, mert elfogdosták a náciat, akik ide születtek...

Politzer Tamás

Niedermüller Péter, Kobi Davit és Moran Birman

100 éve hunyt el Weiss Manfréd

Weiss Manfréd a kiegyezés kor szakának legismertebb és legsikeresebb magyar nagyiparosa, a 20. század elejének egyik legbefolyásosabb nem politikus személyisége volt.

Weiss Manfréd pesti középosztálybeli zsidó családba született 1857. április 1-jén, hat testvér közül a legfiatalabbként. Családja eredete a mai napig nem tisztázott pontosan: pipakezessítéssel foglalkozó nagyapja feltehetően a 18–19. század fordulóján érkezett Magyarországra Cseh- vagy Morvaországból, gabonakereskedéssel foglalkozó apja 1807-ben született. Apja nyomdokaiba lépve Weiss Manfréd is a Kereskedelmi Akadémian folytatta tanulmányait, majd rövid ideig Hamburgban inaskodott, s apja 1877-es halálát követően tért haza.

Tíz évvel a kiegyezés, négy évvel Budapest létrejötte után a gazdasági konjunktúra már érezte a hatását az Osztrák–Magyar Monarchia magyar területein. Ezt az apukai bázakereskedési üzletét folytató Weiss fivérek, Manfréd és Bertold is megtapasztalták. Az élelmiszeriparnak állandó felvétőpiacot jelentett a Monarchia hadserege (1878-tól kezdődött Bosznia megszállása), a bákok pedig elsősorban húsra vágytak, de a szállítmányok gyakran megromlattak, mire eljutottak hozzájuk. A Weiss testvérek azzal az ötlettel álltak elő, hogy lezárt fémdobozokba teszik a főt marhahúst, s ezt juttatják el a sereghoz, a katonák pedig bajonettükkel vágják fel a dobozt. Ez az eljárás csak akkoriban kezdett elterjedni a világban.

Az első magyar konzervüzemet 1882-ben avatták fel Weiss Berthold és Manfréd Első Magyar Conserv Gyára néven.

A korszakban forradalmi újításnak számító konzervek azonban nagyban rá voltak utalva a fémiparra, ezért a testvérek nemsokára már a dobozokat is maguk állították elő. Ekkor költöztek át gyárat a Lövölde térről a mai Közvágóhíd területére.

A vállalkozás rövid időn belül a hadsereg elsőleges beszállítójává nőtte ki magát, és Weiss a nyolcvanas években tovább szélesítettek profiljukat. Előbb tölténytartó-, majd töltényhüvelygyártásba kezdték, később már tényleges hüvelytöltéssel is foglalkoztak. 1890-ben azonban a gyár területén történt robbanást követően – egyesek szerint műszaki hiba, mások szerint egy tölténygyártás során bekövetkezett baleset volt az ok – a város akkor határain kívülre költöztek haditechnikával foglalkozó részlegüket. Természetesen

nem akartak messzi kerülni a Közvágóhídtól, így választásuk a Csepel-szigetre esett, ahol ekkoriban csak elvétve volt néhány kisebb falu.

A gyár irányítása egyre inkább a fiatalabb testvér, Manfréd kezébe került. Bertold ugyanis politikusi ambíciókat dédelgetett – 1896-ban a Szabadelvű Párt tagjaként országgyűlesi képviselővé is választották.

A családot és a családi vállalkozást a második világháború döntötte romba: a céglakások gyárai súlyos sérüléseket szenvedtek, a zsidó gyökerű családot pedig megzsarolták. Amint arról Závada Pál *Hajó a ködben* című regényében is olvashattunk: a céglakások az 1940-es években Kurt Becher alezredessel, az SS egyik gazdasági ügyekért felelős magyarországi főmegbízottjával kötötték meg azt az üzletet, amelynek keretében az óriáskonzern irányítását és vagyonát átadták az SS-nek, maguk a családtagok pedig külföldre távozhattak a náci vezetés engedélyével.

Az időközben elfogadott első és második ipartörvények nagyban megkönyítették a vállalkozások helyzetét. Weiss Manfréd a világpolitika történésein követve érzékelte, hogy elkerülhetetlen egy nagy háború kitörése, ezért fokozta gyára termelését, amelynek továbbra is biztos piacot jelentett a Monarchia hadserege. Gyalogsági lőszerek előállításába kezdett, és az egész birodalom legfontosabb hadiipari gyártelepének tulajdonosa lett. A csepeli komplexumban újabb és újabb raktárcsarnokokat épített, majd saját rézkohászatot, kovácsműhelyt, sőt víztornyot is

létesített. Az eredetileg csak bérletet megvásárolta, gyári munkásainak lakásokat, gyermekieknek pedig óvodát épített Csepelen. Több szabadalmat is bejegyeztetett, legismertebb talán a szétszedhető tábori sütőkemence. Az 1910-es évek elején még egy járműgyárat is felhúzott csepeli ipartelepen.

Az ország első számú nagyiparosaként politikai súlya is egyre nagyobb lett: tagja volt az Osztrák–Magyar Államvasutak Társasága, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a Gyáriparosok Országos Szövetsége igazgatóságának is. Alandó vacsoravendége volt Hazai Samu, aki 1910 és 1917 között birodalomi hadügymiszt volt, házasságok révén pedig a Kornfeld, a Mauthner és a Chorin családdal is kapcsolatban állt. Megvásárolta a Károlyiak de-rekegyházi kastélját, 1915-ben nemessi rangot kapott és tagja lett a felsoháznak, 1918-ban pedig IV. Károly bárái rangra emelte.

Az első világháború idején gyárának termelése akkor volt, hogy az egész hadsereg utánpótlásának ellátását biztosítani tudta. Tüzérségi lőszereket is elkezdt gyártani, csepeli ipartelepén a munkások három műszakban dolgoztak. A háború lezárulta után a Tanácsköztársaság államosította gyárát – az idősödő iparos ekkor öngyilkosságot kísérlett meg, és csak a gyors orvosi segítségnak köszönhetően maradt életben. Csáldája ezután Bécsbe küldte gyógykezelésre. Távollété alatt a Magyarországra bevonuló román csapatok gyárának berendezéseit elszállították, így hazatérte után gyáralakulatig a semmiből kezdte újjáépíteni csepeli komplexumát. A trianoni békediktátum értelmében az önálló Magyarország haditermelését korlátozták, ezért háztartási eszközökkel kezdett előállítani üzemeiben.

Weiss Manfréd 1922. december 25-én hunyt el terézvárosi otthonában. Halálá után gyermekéi vitték tovább gyáráit egészen Magyarország 1944-es német megszállásáig. Ekkor a náci rátétek kezükön a csepeli gyártelepre, amelynek tulajdonosai elűzték az országból. A berendezéseket Ausztriába vitték; ami itt maradt, az a bevonuló szovjet csapatoké lett. A gyárat 1946-ban államosították, és Rákosi Mátyás Vas- és Fémművek, majd Csepel Vas- és Fémművek néven működött egészen 1983-as megszűnéseig. (MTI, Mazsihisz)

NAPTÁR					
Január 20., péntek	Tévész 27.	Gyertyagyújtás: 4.08			
Január 21., szombat	Tévész 28.	Újholdhirdetés			
Január 23., hétfő	Svát 1.	Szombat kimenetele: 5.18			
Január 27., péntek	Svát 5.	Újhold			
Január 28., szombat	Svát 6.	Gyertyagyújtás: 4.18			
		Szombat kimenetele: 5.27			

APRÓ-HIRDETÉS

Műfogsorrögzítés miniimplantációkkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vérér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Heumann macesz rendelése országosan (kóser, strasbourg főrabbinátus): paszkacentrum.hu/koser, 30-991-9941.

Órajavítás, faliorák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. www.jungoras.hu, 06-70-505-5620.

Gábor Eszter becsüs, műgyűjtőn készpénzért vásárol gyűjteményeket, festményeket, bútorokat, ezüsttárgyat, aranyakat, drágaköveket, szobrok, porcelánokat, kristályokat, szőrmebundákát. Kiszállás díjában: 06-30-898-5720.

Hírek, események röviden

Zene. A szegedi hitközség szponzorálásával a Solo Music Zeneműkiadó Kfc a közelmúltban megjelentette Király László Magyar holokausz 1944. Tény dalok Mezei András verseire, bariton hangra és zongorára című szerzeményének kottáját, melynek van egy előzménye is: a Zsidó dalok, szintén Mezei András verseire.

Miért próbálta arcon csókolni egy amerikai turistanő Hitler?

Kisebb botránnyal okozott, amikor az 1936-os berlini olimpián egy ismeretlen nő az űrségen áttörve Adolf Hitler székéhez rohant, és megpróbált csókolni adni a náci diktátor arcára – a kínos incident fotó- és filmfelvétel is megörökítette. De vajon ki lehetett a rejteyles hölggy, és miért akarta mindenáron megcsókolni Hitler?

A XI. nyári olimpiai játékok megrendezésének jogát 1931-ben ítélték oda az akkor még a weimari köztársaság időszakát elő Németországnak, a két évet később hatalomra jutott nemzetiszocialista rezsim csupán megörökölte azt. Hitler kezdetben inkább tehernek érezte a hatalmas költségekkel és szervezéssel járó sportesemény megrendezését, azonban hamar rájött, hogy az olimpia kiváló propagandaszközök bizonyulhat a harmadik birodalom és a „felsőbbrendű német faj” eszméjének népszerűsítésére.

Természetesen többen szót emeltek ellene, hogy a nyíltan antiszemita és demokráciaellenes nézeteket képviselő náci Németország fővárosában rendezzék a játékokat, az olimpia bizottság mégsem vette el a rendezés jogát Berlintől, mivel Hitler megígérte, hogy a színes bőrű és „nem árja” sportolókat és látogatókat semmilyen megkülönböztetés nem éri majd (illetve valószínűleg a bizottság tagjainak juttatták kenőpénzek is szerepet játszottak a döntésben).

Az olimpia idejére eltűntek az uszító feliratok és plakátok az utcákról, a náci rezsim igyekezett „mosolygó arcát” mutatni a világ felé. A szervezők körében sohasem látott pompát vonultattak fel: ekkor indul a Görögországból a játékok helyszínére szállított olimpiai láng hagyománya, ekkor történt a világ első televíziós közvetítése, Leni Riefenstahl filmrendező, Hitler kedvenc propagandafilmes pedig grandiózus, kétrészes dokumentumfilmet készített az eseményről.

Mindenáron szeretett volna találkozni Hitlerrel az amerikai nő

A vagyonos amerikai földbirtkos George de Vries, aki tejgazdaságot üzemeltetett a kaliforniai Norwalkban és 43 éves felesége, Carla szándékban az olimpiához időzítették nyári európai körutazásukat, melynek során több országot is bejártak – a csúcspontot természetesen a német főváros és a világ legnagyobb sporteseménye jelentette. Carla nem titkolt vágya az volt, hogy Berlinben járva személyesen találkozhasson a harmadik birodalom legnagyobb „szártájával”, Adolf Hitlerrel, azonban valószínűleg ő sem gondolta, hogy a nagy találkozásra tényleg sor kerül majd.

Augusztus 15-én az 1500 méteres férfi gyorsúszás döntőjekor a házaspár 30 ezer emberrel együtt izgult a lelátón, Carla figyelme azonban a medencéről a nézőtől felé terelődött, amikor nem messze tőlük megpillantott egy rendkívül ismerős arcot. Hitler nem elkülönített díszpáholyban, hanem a nézők között, az első sorban, közvetlenül a medence mellett nézte a versenyt az idős August von Mackensen tábornok és más vendégei társaságában – a közvetlenség természetesen csak bizonyos határig terjedt ki: a Führerre a lelátó előtt strázsával feküdt egyenruhás SS-őrök csapata vigyázott.

A Führert feszélyezte a puszizzodás

Itt az idő, most vagy soha, ilyen lehetőség nem adódik többet – gondolta a turistanő, ezzel gyorsan felpattant a helyéről, és Hitler szektorához sétált, ahol megkérdezte az őröt, aláírhatatja-e a jegyet a Führerrel. Az SS-legények nemmel feleltek, a túrólpattant asszonny azonban nem fogadta el az elutasító választ, kicselezte a jól megtermett strázsákat, és egy szempillantás alatt „kedvence” előtt termett. Hitler jól látható meglepődéssel fogadta a rátörő hölgyet, mégis belem, hogy autogramot adjon neki. Carlának azonban ennyi nem volt elég: miközben a diktátor aláírta a jegyet, váratalanul odahajolt hozzá, és megpróbálta arcon csókolni.

A puszizzodás láthatóan nem volt Hitler ínyére, aki kelletlenül próbált elhajolni hódolójához elől, miközben tekintetével az akkor már körülöttük álló őrökre sandított, várva, mikor kíséri el végre a váratlan vendéget. A kamerák kereszttüzében persze igyekezett megörizni látszólagos jó kedélyét, arcára a meglepetés mellett bágyú vigyorgás ült ki. A nézőközönség hangos nevetéssel reagált a váratlan, kínos eseményre, Mrs. De Vries pedig nyugodtan visszasétált a helyére, és zavartalanul folytatódott a sportesemény.

Lefokozták a Hitlerre vigyázó őröt

A német sajtó gondosan eltitkolta a botrányosnak ítélt apró közjátékot, mely kínos helyzetbe hozta és nem ábrázolta túlságosan magasztosan a hivatalos propaganda által komoly államférfiként lefestett Hitlert. Az újságok nem közölték fotókat az incidensről, és a filmhíradókba sem kerülhetett bele az amerikai turistanő és a Führer váratlan találkozása. Az olimpián azonban rengeteg más ország sajtójának képviselője is jelen volt, akit azonnal lecsaptak a híre, és kisebb személyiségekkel tálalták az esetet. Carlával még a New York Times is interjút készített, melyben úgy nyilatkozott, ennyire azért nem tervezte rendhagyóra a nagy találkozást. Egyébként semmilyen különös oka nem volt, amiért szeretett volna a náci vezetővel találkozni, pusztán lenyűgözte őt a Hitler körül kialakult „sztárkultusz”.

Hitlert alaposan felfémbergesítette az incident. Nem annyira az imázsát ért károk, inkább az elégteles biztonsági intézkedések hozták ki a sodrából, hiszen előfordulhatott volna, hogy a feléje rohanó hölggy puszi helyett kessel ront neki, bombát dob a páholyba, vagy egyéb módon tör az életére. Az SS-őrség tagjait lefokozták és megrovásban részesítették, néhányukat ki is rúgták a Führer személyes testőrségeből.

Carla de Vries később többször is újfent az újságok híroldalain találta magát, egy alkalommal például sikeresen lebeszélt az öngyilkosságról egy elmagyarázati páciens, az 1939-es masszív tejjipari sztrájk idején pedig férjével együtt szerepeltek a hírekben. A Hitlerrel puszizzodó amerikai hölggy egyébiránt hosszú, békés életet élte. 1985-ben, 92 éves korában hunyt el szerte a körében.

Rudolf Dániel / Dívány.hu

Interjú Szántó Edittel

Nyugalmazott főiskolai docensként, az FTI-iASK vezető kutatójákként, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem rektori tanácsadójaként évek óta rendszeres vendége vagy a Generációk Klubja közösségenek. Hatalmas lexikális, történeti, történelmi tudásod, a téma kiválasztása, s nem utolsósorban előadói stílusod minden nyiszor elismérést váltanak ki. Van-e, vanak-e olyan korszakok, építészeti, művészeti irányzatok, amelyek különösen fontosak számodra?

Én alapvetően „középkoros” voltam. Magyar történelmet tanítottam a kezdetektől (?) az Árpád-ház kiállásáig. Itt szoktam rá, hogy a tanításon középpontjába a forráselemzés kerüljön. Ezt tartom fontosnak a zsidó történelem tanításakor is. Ráadásul ezek a források nagyon érdekesek, és a hallgatóság általában élvezte azokat.

A zsinagógák, a zsidóság múltja, jelene folyamatos és nagy kutatási területed. Erről beszélj kicsit.

Nyugat-Magyarországon élő és működő történészük amikor már erre lehetőség lett, a 90-es évektől, természetes volt, hogy a szűkebb pátriáim, Szombathely, Vas megye zsidóságát kezdjem el kutatni. Ez napján fehér folt volt a történetírá-

sunkban, jóformán csak holokaust előtti irodalom létezett. Büszke vagyok rá, hogy kinevelődött körülöttem egy olyan fiatalabb kutatói csapat – egykor tanítványokból –, aikorra már egyetemi oktatóként, muzeológusként, levéltárosként vagy történelemtanárként választották a zsidó történelmet kutatási területükkel. Fontosnak tartottam, hogy a leendő történelemtanárok képzésében is minél nagyobb helyet foglaljon el a téma.

Szombathely, Kőmend, a Nyugat-Pannónia régió zsidóságával kapcsolatos kutatási eredményeim tanulmányokban és könyvekben jelentek meg. Most újabb lehetőséget kaptam, a kőszegi Felsőfokú Tanulmá-

Egyre több ortodox nő plasztikáztatja az orrát

Míg az orrplasztika egyre kevésbé népszerű sok nyugati országban, az ortodox és modern ortodox fiatal nők körében egyre divatosabb – állítja a New York-i ortodox közösségek népszerű plasztikai sebésze.

„Az ortodox közösségben sok fiatalabb nő esik át orrműtéten a siduch, vagyis az ortodox közösségekben közvetlenül a házasságkötésre szánt randevúzás előtt” – mondja a híres plasztikai sebész, dr. Ira Savetsky, és hozzáteszi: „Az az érdekes, hogy ezeket az eljáráskat a veltük érkező szüleik teljes mértékben támogatják.”

Savetsky szerint azonban nem minden plasztikai műtétet támogat a páciens családa az ortodox zsidó közösségen: „Az idősebb ortodox nők is érdeklődnek a plasztikai sebészet iránt, de a férjek sokszor megróbálják lebeszélni őket” – magyarázza.

Az orvos szerint általában más a helyzet azokkal az ügyfelekkel, akik nem ortodoxok. „Más férfiak nyitottabbak, ha például mellplasztikáról van szó.”

Ugyanakkor úgy véli, ez a hozzáállás úgy is értelmezhető, hogy az ortodox férfiak elfogadóbbak a feleségek testével. Am ez mit sem számít, ha egy nő úgy érzi, a plasztikai műtét megmenti a házzásgát vagy annak köszönhetően megkaphat egy munkát, írja a jpost.com nyomán a Kibic.

Milyen egyéb plasztikai műtétek népszerűek az ortodox nők körében?

Savetsky szerint az ortodox nők körében a mellfelvarrás és a hasplasztika is népszerű.

„Az ortodox nők manapság nyitottabbak a plasztikai sebészet iránt, mint a múltban” – elemezte Savetsky. Azt mondta, hogy „ezek a nők nem feltétlenül teszik közzé fényképeket a közösségi médiában, de szívesen beszélnek erről a barátaikkal, ezt határozottan látom, mivel sok ajánlást kapok meglévő ügyfeleimtől. A plasztikai sebészet normalizálódott az elmúlt néhány évben.”

Az Izraeli Plasztikai Esztétikai Sebészeti Társaság (ISPAS) adatai szerint 2021-ben mintegy 82 ezer izraeli esett át valamilyen plasztikai műtéten, a három legnépszerűbb eljárás a mellnagyobbítás, a zsírleszívás és az orrműtét. A becsült 9 ezer mellnagyobbító műtét, 7 ezer zsírleszívás és 6 ezer orrműtét mellett 5900 szemhéjplasztika, 3800 mellplasztika és 4200 hasplasztika történt szerte az országban.

Az ortodox férfiak viszont nem annyira nyitottak a plasztikai sebészeti beavatkozások iránt. A leggyakoribbak a fogyáshoz kapcsolódó kozmetikai eljárások, mint például a zsírleszívás vagy a bőr eltávolítása.

nyok Intézete keretében egy kutatócsoport vezethetek, mely Kőszeg és környéke, illetve Burgenland és Nyugat-Magyarország zsidóságának történetét kutatja. Különleges feladataink volt a felújított kőszegi zsinagoga hasznosításának, állandó kiállításának a koncepcióját kidolgozni.

AZ OR-ZSE különféle eseményinek szervezésében, előadások megtartásában is aktív szerepet vállalsz. Vannak-e, lesznek-e a közeljövőben érdekes programok?

Meggyőződésem, hogy mi, zsidók az antiszemitaellen ellen akkor tehetjük a legtöbbet, ha minél több ismeretet adunk magunkról a társadalomnak. Ezért minden alkalmat megragadtam. Évtizedek óta szervezök és veszek részt tanártovábbképzésekben, tudományos ismeretterjesztésben, középiskolásoknak és egyetemi hallgatóknak tartok előadást. Több mint tíz éve kezdeményeztem az OR-ZSE-n a szabadegyetem elindítását, amit az akkori és azóta is minden vezetés támogatott. Eddig 516 előadás hangzott el oktatónktól és meghívott előadóktól a zsidó tudományok, kultúra, a vallás különböző területeiről. Szerveztünk kirándulásokat, könyvbemutatókat, konferenciákat számukra, sok segítséget kaptunk a Zsidó Múzeumtól is. Az OR-ZSE segítségével indultak, de mára már többnyire saját lábra álltak vidéken is (Győr, Vác, Székesfehérvár, Szombathely, Pécs, Debrecen) a zsidó szabadegyetemek. S mielő a háború után született generációink sem volt lehetősége a zsidóságról az ismereteit bővíteni vagy megszerezni, ezért szívesen tartok előadást a Hunyadi és a Hegedűs zsinagógák klubjaiban is.

Szántó Editnek magánemberként mi minden szerez örömet?

Természetesen elsősorban a család. Miattuk költözöttünk Budapestre. Örömként az öt unoka felnövekedését, sütői-főzni a kívánságuk szerint, s jótak beszélgetni velük.

Köszönöm a beszélgetést. Találkozunk a Hunyadi téren idén is. gjuli

Otthonok közötti Barátkozó-Találkozó

Intézetünk, a BZSH Újpesti Zsidó Szociális Otthon ezzel a címmel indított új programot a IV. kerületben. Első alkalommal a Béla utcai időszálon lakói látogattak el hozzáink. Megismerkedtek az itt élőkkel, megnéztek a zsinagógát és a Mártírok Emlékfalát is. Második alkalommal a mi lakóink keresték fel a Béla utcai otthonat. Szüreti bárára szólt a meghívónk. A zenés vigadalmat az intézet vezetője nyitotta meg. Ezt követően az idősek táncre pereltek és énekeltek. Jó hangulatban telt el a második Barátkozó-Találkozó is. Folytatjuk! (S. Tóth Judit)

Messi a Siratófelnál

A világajnok argentin focistának talán most hallgattattak meg az imád a katari futball-világajnokságon.

„A katari világajnokság Messi volt. Az argentinok alakja örökre bevéste magát a futball történelmébe. A Franciaország elleni döntő ragyogóan koronázta meg pályafutását, ez a finálé minden idők legjobbjává tette őt a trófeák alapján.”

„Messi és Argentína megszerezte a világajnoki címet. Argentína egy történelmi döntőben, 11-esessel győzte le a nagyszerű francia csapatot, s kiér-

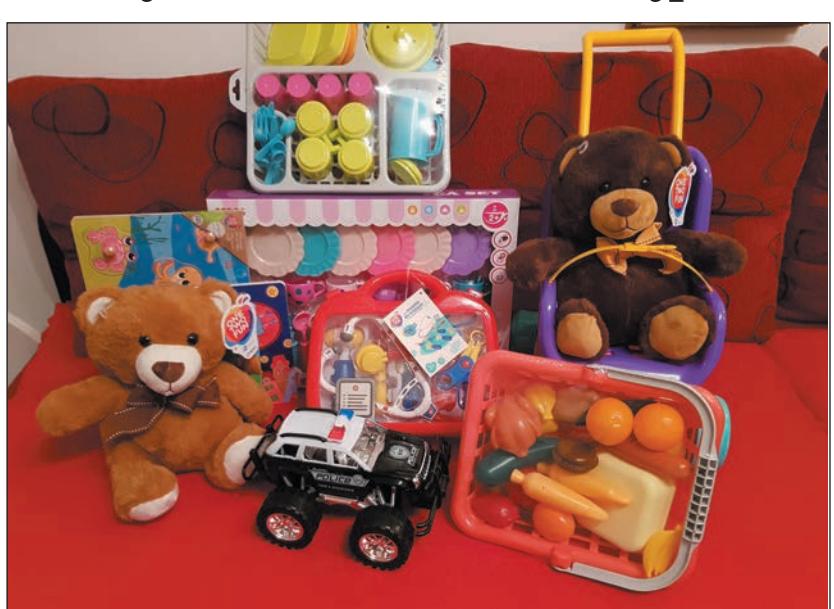
demelte a harmadik csillagot. A kétnapos Leónak döntő érdemei voltak a sikerben, a másik oldalon a harcos Mbappé mesterhármast ért el.”

„Lionel Messi nyerte meg a modern mesterek csatáját minden idők legjobb döntőjében. Argentína »több mint istenként« éljenzi Messit.”

Többek között ilyen szalagcímeket lehetett olvasni a sajtóban a focivébé döntője után. Arra viszont már kevesebben emlékeznek, hogy Lionel Messi 2013-ban a Siratófelnál imádkozott, és egyébként is Izrael nagy barátja. Közösségi fotó is készült róla és a Netanjahu házaspárról, írja a Kibic.

Ki tudja, talán a világajnok focista épp egy argentin győzelemről imádkozott annak idején a zsidók legszentebb helyén. Most pedig ezek az imák meg-hallgattattak.

A WIZO Hungary Egyesület a Benjamin-óvodában és Újpesten

Az egyesület vezetősége és néhány tagja chanukka alkalmából látogatást tett a Benjamin-óvodában és az újpesti Israel Sela Otthonban. Milyen jó látni boldog gyerekeket, embereket! Milyen jó örtülni egymásnak „milyen jó és kellemes, ha testvérek együtt vannak”. Ez az érzés még erősebb chanukka ünnepén! Az ajándékokat mindenki helyen nagy örömmel fogadták. Az óvoda csoppségei óvodapedagógusaikkal, az otthon lakói gondozóikkal rögtönözött előadással kedveskedtek. Felcsendültek a tradicionális dalok. Az az érzés töltött el bennünket, hogy a chanukka kis lángjai megszemélyesedtek, és azt hirdették, hogy a tradícióban kifejezett szellemiségek örök, folyamatosan növekszik, ahogy az ünnepi estéken a fényességet adó ünnepi lángok: minden nap egyetlen több a gyertyák száma, és az utolsó estén már nyolc világít. Mindkét helyről azzal a gondolattal jöttünk el, hogy visszavárnak bennünket – és vissza fogunk menni! (whe)

V
i
c
c
(?)

Harminc évvel ezelőtt azon törtük a fejünket, hogyan lehetne a nyugati színvonalat utolérni, most azon gondolkodunk, hogyan lehetne a harminc év előtti életszínvonalhoz visszatérni.